

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

СІМКОВА ІРИНА ОЛЕГІВНА

УДК 378.147:811.111

**ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ
МАЙБУТНІХ ПЕРЕКЛАДАЧІВ ДО ЗДІЙСНЕННЯ УСНОГО
ДВОСТОРОННЬОГО НАУКОВО-ТЕХНІЧНОГО ПЕРЕКЛАДУ**

13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
доктора педагогічних наук

Київ – 2018

3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40

Дисертацією є рукопис.

Роботу виконано в Національному технічному університеті України «Київський політехнічний інститут ім. Ігоря Сікорського». Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник

доктор педагогічних наук, професор
МОРСЬКА Лілія Іванівна,
Львівський національний університет ім.
Івана Франка, професор кафедри іноземних
мов для природничих факультетів

Офіційні опоненти

доктор педагогічних наук, професор
БАРАНОВСЬКА Лілія Володимирівна,
Національний авіаційний університет,
професор кафедри педагогіки та психології
професійної освіти

доктор педагогічних наук, професор
ЛАГОДИНСЬКИЙ Олександр Сергійович,
Военно-дипломатична академія ім. Євгенія
Березняка, начальник кафедри іноземних мов

доктор педагогічних наук, доцент
ПОПОВА Олександра Володимирівна,
Державний заклад «Південноукраїнський
національний педагогічний університет ім.
К.Д. Ушинського», декан факультету
іноземних мов

Захист відбудеться 25 жовтня 2018 р. о 14⁰⁰ годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.062.15 у Національному авіаційному університеті за адресою: (0305, м. Київ, пр. Космонавта Комарова, 1, ауд. 1.209).

З дисертацією можна ознайомитися у бібліотеці та на веб-сайті Національного авіаційного університету (03058, м. Київ, пр. Космонавта Комарова, 1).

Автореферат розіслано «25» вересня 2018 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

Н. В. Ладогубець

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Поглиблення міжнародного спілкування зумовлене розвитком транспорту, засобів інформації й комунікації, культурної й освітньої життєдіяльності суспільства загострює усвідомлення необхідності взаєморозуміння і співробітництва, пошуку шляхів і засобів вирішення глобальних проблем сучасності – все це може бути досягнуто лише міжнародними зусиллями, що стають могутнім стимулом для розвитку перекладацької діяльності. Сучасний світ сьогодення і прогнозованого майбутнього яскраво увиразнює важливу роль перекладу в науковому, політичному й культурному житті кожної країни.

Потреба у висококваліфікованих перекладачах особливо зростає завдяки міжнародній співпраці у галузі науки й техніки (програма «Сталого розвитку 2016-2030» (2016), рамкова програма Європейського Союзу (ЄС) «Горизонт 2020» (2014) тощо, покликані об'єднати фінансування досліджень та інновацій у ЄС). Одним з пріоритетних напрямів міжнародного співробітництва є передова наука (Excellent Science), метою якої є підтримка конструктивних ідей, надання науковцям доступу до новітньої дослідницької інфраструктури, фінансування співпраці в дослідженнях для упровадження перспективних наукових і технічних інновацій. Усі зазначені фактори доводять беззаперечну вагомість й актуальність дослідження питань професійної підготовки майбутніх перекладачів в усному двосторонньому науково-технічному перекладі.

Водночас підвищення рівня міжнародної співпраці між вітчизняними й зарубіжними науковцями зумовлює збільшення кількості міжнародних конференцій, форумів, симпозіумів тощо, під час яких використовується усний двосторонній науково-технічний переклад. Однак відсутність системи професійної підготовки майбутніх перекладачів до здійснення усного двостороннього перекладу загалом й усного двостороннього перекладу з аркуша (УДПА) (який зазвичай використовується у науково-технічній сфері) зокрема, знижує ефективність як власне професійної підготовки майбутніх перекладачів, так і виконання ними професійних обов'язків. Тому з огляду на вимоги часу до міжнародної співпраці в галузі науки й техніки, постає питання про спеціальну підготовку майбутніх перекладачів і формування в них професійної компетентності в усному двосторонньому науково-технічному перекладі з аркуша на високому рівні. Цілі і зміст формування професійної компетентності в зазначеному виді перекладу вимагають корекції з урахуванням вимог сучасності та міжнародних стандартів, а також проекту Стандарту вищої освіти України (2017) і програм у галузі навчання перекладу. Сьогодні забезпечення відповідності підготовки майбутніх перекладачів міжнародному рівню вимог стає однією з провідних цілей формування їхньої професійної компетентності.

У сучасних лінгвістичних, психолінгвістичних, перекладознавчих, методичних та методологічних працях проблеми професійної підготовки майбутніх перекладачів до здійснення усного двостороннього науково-

технічного перекладу залишаються недостатньо дослідженими. Наявні в науковій літературі загальні рекомендації найчастіше не ґрунтуються на результатах спеціальних досліджень, а тому не враховують психологічних ознак здійснення відповідного виду перекладу, особливостей його операційного складу, переліку навичок та умінь, на яких він ґрунтується, його ролі у формуванні загальної перекладацької компетентності, співвідношення різних видів перекладу у згаданому процесі тощо.

Ще одним аспектом дослідження є сфери людської діяльності, до яких відносяться тексти оригіналів (ТО). Останнім часом (Hurson, 2007; Ferreira, 2015; Stansfield, 2008) спостерігається постійне зростання важливості науково-технічної сфери і зростання питомої ваги відповідних текстів у загальному обсязі перекладної літератури. Зважаючи на згадані тенденції, метою нашого дослідження було обрано професійну підготовку майбутніх перекладачів до здійснення усного двостороннього перекладу з аркуша саме в науково-технічній сфері.

На додачу до останнього, перекладачі, які працюють у науково-технічній галузі, періодично виконують (крім письмового перекладу, який не входить до змісту дослідження у нашій дисертації) усний послідовний переклад (переважно у його абзацно-фразовій двосторонній формі), причому під час перекладу виступів на конференціях, семінарах тощо послідовний переклад нерідко здійснюється із зоровою опорою на надрукований текст доповіді, що вимагає добре розвинених умінь усного двостороннього перекладу з аркуша.

Формуванню концепції дослідження та світоглядних позицій, з яких розглядалися теоретико-методологічні проблеми дисертації, значною мірою сприяли праці зарубіжних авторів (I. Ahmed, 2010; J. Arevalillo, 2016; F. Alves, 2007; C. Barlow, 2000; L. Bernard, 2005; R. Bell, 2001; J. Byrne, 2012; M. Canale, 1980; M. Celce-Murcia, 2007; J. Delisle, 2004; E. Ersozlu, 2005; D. Garretson, 1981; D. Gile, 2009; S. Göpfereich, 2009; O. Fox, 2011; B. Hatim, 2004; K. Hejwowski, 2004; J. House, 2001; A. Hurtado, 2005; R. Jakobson, 2000; D. Jeder, 2014; D. Kelly, 2002; W. Koller, 1995; H. Krings, 1987; W. Lörcher, 2005; K. Malmkj, 2008; A. Martin, 1993; I. Mason, 2001; A. Neubert, 2000; P. Newmark, 1998; PACTE, 2008; A. Pym, 2005; K. Reiss, 1996; V. Resserecció, 2008; D. Robinson, 2007; Ch. Schaffner, 2001; D. Seleskovitch, 1983; G. Shreve, 1997; M. Snell-Hornby, 1992; S. Tirkkonen-Condit, 2004; G. Toury, 2000; L. Venuti, 2001; H. Vermeer, 2001; W. Wilss, 2001), результати праць яких мають суттєве значення для вирішення завдань нашої дисертації.

Втім попри існуючі напрацювання, відкрита педагогічна система професійної підготовки майбутніх перекладачів в усному двосторонньому перекладі в науково-технічній сфері не стала предметом спеціального дослідження. Слід констатувати нерозробленість питань щодо компонентного складу професійної компетентності перекладача (ПКП), щодо змісту професійної підготовки майбутніх перекладачів та сприятливих педагогічних умов для формування професійної компетентності майбутніх перекладачів в усному двосторонньому перекладі в науково-технічній сфері.

Теоретичне й практичне дослідження питань професійної підготовки майбутніх перекладачів до здійснення усного двостороннього науково-технічного перекладу з аркуша свідчать про низку суперечностей на різних змістових рівнях:

- між потребами соціального замовлення суспільства на підготовку висококваліфікованих перекладачів і відсутністю належної системи професійної підготовки майбутніх перекладачів;

- між підвищенням вимог до професійної підготовки майбутніх перекладачів до здійснення науково-технічного перекладу з аркуша і недостатньою розробленістю педагогічних моделей, форм, методів і засобів навчання, які відповідають вимогам міжнародних стандартів і сприяють ефективній підготовці майбутніх фахівців;

- між потребами майбутніх перекладачів у оволодінні професійною компетентністю, а саме такими її складовими, як білінгвальна, екстралінгвістична, особистісна, перекладацька субкомпетентності та стратегічна надкомпетентність й недостатнім навчально-методичним забезпеченням процесу формування професійної компетентності перекладача;

- між виділеними умовами ефективної професійної підготовки майбутніх перекладачів до здійснення усного двостороннього науково-технічного перекладу з аркуша і їх практичною реалізацією;

- між необхідністю усвідомлення майбутніми перекладачами перспектив професійної діяльності й недостатньою розробкою технологій, які сприяють майбутній професійній реалізації фахівців.

Соціальна значущість проблеми і водночас її недостатнє вивчення зумовили вибір теми дисертаційного дослідження **«Теорія і методика професійної підготовки майбутніх перекладачів до здійснення усного двостороннього науково-технічного перекладу»**.

Зв'язок дослідження з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження виконано в межах ініціативної теми «Школа теорії та сучасних методик навчання іноземних мов та перекладу» (номер реєстрації УкрІНТЕІ 0115U002007), що розробляється на факультеті лінгвістики КПІ ім. Ігоря Сікорського. Тему дисертації затверджено Вченою радою Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут ім. Ігоря Сікорського» (протокол № 5 від 23.12.2013 р.) й узгоджено в Міжвідомчій раді з координації досліджень у галузі освіти, педагогіки і психології (протокол № 3 від 23.03.2014 р.).

Мета дослідження полягає в науковому аналізі проблеми, розробленні й обґрунтуванні теоретичних і методичних засад професійної підготовки майбутніх перекладачів до здійснення усного двостороннього науково-технічного перекладу з аркуша та експериментальній перевірці ефективності авторської педагогічної системи професійної підготовки майбутніх перекладачів до здійснення УДПА в науково-технічній сфері.

Досягнення поставленої мети передбачає розв'язання таких **завдань**:

1) на основі системного аналізу соціально-філософської, перекладознавчої, психологічної, психолінгвістичної, лінгвістичної та методичної наукової літератури вивчити й визначити сучасний стан розробленості проблеми формування професійної компетентності майбутніх перекладачів в усному двосторонньому перекладі в науково-технічній сфері і розкрити теоретичні і методологічні засади професійної підготовки майбутніх перекладачів;

2) з'ясувати сучасні вимоги до професійної підготовки майбутніх перекладачів під час здійснення усного двостороннього перекладу з аркуша в науково-технічній сфері, визначити структуру ПКП; здійснити теоретико-методологічний аналіз базових понять дослідження;

3) дослідити сутність і зміст професійної компетентності майбутніх перекладачів в усному двосторонньому перекладі з аркуша в науково-технічній сфері;

4) розробити концепцію професійної підготовки майбутніх перекладачів до здійснення усного двостороннього перекладу з аркуша в науково-технічній сфері й обґрунтувати концептуальні засади професійної підготовки майбутніх перекладачів;

5) спроектувати модель підготовки майбутніх перекладачів до здійснення усного двостороннього науково-технічного перекладу з аркуша та схарактеризувати її компоненти;

6) розробити відкриту педагогічну систему професійної підготовки майбутніх перекладачів до здійснення усного двостороннього перекладу з аркуша в науково-технічній сфері й обґрунтувати педагогічні умови ефективної реалізації розробленої педагогічної системи;

7) визначити критерії оцінювання рівня володіння майбутніми перекладачами ПКП;

8) експериментально перевірити ефективність розробленої відкритої педагогічної системи професійної підготовки майбутніх перекладачів до здійснення усного двостороннього науково-технічного перекладу з аркуша.

Об'єктом дослідження є професійна підготовка майбутніх перекладачів до здійснення усного двостороннього перекладу в науково-технічній сфері.

Предметом дослідження виступає відкрита педагогічна система професійної підготовки майбутніх перекладачів до здійснення усного двостороннього перекладу з аркуша в науково-технічній сфері.

Для вирішення поставлених завдань використано такі **методи**:

1) *теоретичні*: метод концептуально-порівняльного аналізу наукової літератури з перекладознавства, методики професійної підготовки майбутніх перекладачів, психології, психолінгвістики, педагогіки, лінгвістики, культурології стосовно досліджуваної проблеми, метод системно-структурного аналізу навчальних програм, освітніх документів і підручників у закладах вищої освіти (ЗВО), що готують майбутніх перекладачів за спеціальністю 035 «Філологія (Переклад включно)», вивчення й узагальнення досвіду викладачів практики перекладу (ПП) для обґрунтування

концептуальних положень і моделі системи підготовки майбутніх перекладачів до здійснення усного двостороннього науково-технічного перекладу з аркуша; моделювання педагогічної системи професійної підготовки майбутніх перекладачів;

2) *емпіричні*: спостереження за навчальним процесом; опитування викладачів ПП з метою дослідження стану професійної підготовки майбутніх перекладачів в усному двосторонньому науково-технічному перекладі з аркуша в різних ЗВО; перекладачів-практиків з метою з'ясування потреб і виявлення труднощів, які виникають у них в процесі виконання усного двостороннього перекладу з аркуша; анкетування, самооцінювання майбутніх перекладачів з метою виявлення вірогідного рівня їх професійної компетентності; тестування останніх з метою визначення рівня сформованості професійної компетентності в УДПА і обсягу знань, необхідних для його ефективного виконання; проведення експериментальної перевірки ефективності педагогічної системи професійної підготовки майбутніх перекладачів до здійснення УДПА в науково-технічній сфері;

3) *методи математичної статистики*: кількісний і якісний аналіз експериментальних даних, непараметричний критерій Шапіро-Вілкоксона для перевірки нормальності вибірок, параметричний критерій узгодження розподілу χ^2 Пірсона для з'ясування статистичної значимості відмінностей експериментальної і контрольної вибірок, ϕ -к критерій кутового перетворення Фішера для виявлення достовірності відмінностей експериментальних показників до і після експерименту.

Теоретико-методологічну основу дисертаційного дослідження становлять:

- філософські, психологічні і педагогічні праці науковців, які розвивають концептуальні ідеї інноваційного університету (В. Бобрицька, 2015; О. Гребенщекова, 2011а; М. Згуровський, 2006; Е. Лузік, 2010; Л. Морська, 2007); фундаменталізації університетської освіти (Л. Киященко, 2001; І. Зязюн, 2008; Ю. Козловський, 2012) та методології наукового дослідження (Л. Барановська, 2008; П. Гурвич, 1980; А. Маркова, 1996; С. Ніколаєва, 2010; Е. Штульман, 1980; G. Hansen, 2010; M. Mescon, 2007; V. Nicolaescu, 2012);

- дослідження, присвячені концептуальним основам перекладознавства (М. Брандес, 2001; М. Вербицька, 1991; Г. Вінокур, 1993; Н. Гавриленко, 2008b; В. Карабан, 1999; Ю. Комендровська, 2010; В. Комісаров, 1997; І. Корунець, 2008; Л. Латишев, 2003; М. Мартем'янова, 2011; Р. Міньяр-Белоручев, 1996; А. Швейцер, 1988; С. Barlow, 2000; L. Bernard, 2005; R. Bell, 1993; M. Canale, 1980; J. Catford, 1965; J. Delisle, 2004; G. Goeminne, 2012; D. Kelly, 2002; I. Mason, 2001; E. Nida, 1964; A. Neubert, 2000; P. Newmark, 1988; M. Snell-Hornby, 1995; G. Toury, 1980; H. Vermeer, 1991);

- роботи, присвячені психологічним аспектам перекладацької діяльності, що включають її компонентний склад та її необхідні психологічні передумови (Б. Беляєв, 1964; Н. Бернштейн, 1990; П. Гальперін, 1999; І. Галян, 2011; В. Єрмолович, 1999; А. Леонтьєв, 1977; С. Рубинштейн, 1973;

Л. Черноватий, 2007; F. Alves, 2007; D. Garretson, 2007; Ch. Schaffner, 2008; 3
D. Seleskovitch, 1983; J. Rotter, 1972; J. Rubin, 1989); 4

- дослідження психолінгвістичних ознак змісту процесів різних видів 5
перекладу (Н. Жинкін, 1982; Г. Єйгер, 1987; І. Зимня, 2005; Е. Зеєр, 2000; 6
Є. Князева, 2005; В. Юхт, 1987; В. Harris, 1997; К. Hejwowski, 2004; М. Hosni, 7
2011; В. Horn-Helf, 1999; Н. Krings, 1986; М. Lederer, 2010; W. Lörcher, 1991; 8
К. Malmkjær, 1998; А. Рум, 2003; К. Reiss, 1991; V. Ressurrecció, 2008; 9
D. Robinson, 2007; G. Shreve, 1997; S. Tirkkonen-Condit, 2008; W. Wilss, 1982); 10

- концепції типології текстів (І. Гальперін, 1999; Т. Дрідзе, 1984) та 11
дискурсу (D. Karnedi, 2011; М. Manfredi, 2008; F. Masterpasqua, 1997; 12
L. Venuti, 2008), принципи визначення мінімального змісту, відбору і 13
організації навчального матеріалу (І. Алексєєва, 2008; Н. Гальська, 2005; 14
Б. Лапідус, 1986; С. Фоломкина, 2005; J. Catford, 1965; R. Jakobson, 2003; 15
G. Mounin, 1963; В. Pardo, 2013); 16

- опис педагогічних моделей, що включають загальні підходи до 17
формування професійної компетентності майбутніх перекладачів та 18
оцінювання якості перекладу (М. Брандес, 2001; Н. Гавриленко, 2008а; 19
Т. Ганічева, 2008; С. Королькова, 2006; І. Халєєва, 1989; Л. Черноватий, 20
20013; А. Ширяєв, 1979; Е. Ersozlu, 2005; D. Gile, 2009; J. House, 2001; А.
Hurtado, 2002; D. Kiraly, 2000; J. O'Malley, 1990; Ch. Nord, 1991; М. Orozco,
2002; РАСТЕ, 2003; М. Presas, 1998; D. Robinson, 2007; S. Šeböková, 2010). 23

Провідною ідеєю дослідження стали положення про те, що професійна 24
підготовка майбутніх перекладачів до здійснення усного двостороннього 25
перекладу з аркуша в науково-технічній сфері передбачає впровадження 26
педагогічної системи, яка враховує трансдисциплінарний характер 27
досліджуваного явища, особливості міжнародної співпраці в галузі науки й 28
техніки та передбачає комплексне застосування комунікативних, когнітивних 29
і метакогнітивних стратегій, пріоритетність у процесі підготовки майбутніх 30
перекладачів комунікативних завдань із часовим обмеженням, використання 31
навчально-інформаційних ресурсів, що загалом сприяє усвідомленню 32
майбутніми перекладачами перспектив професійної діяльності. 33

У **концепції дослідження** обґрунтовано теоретичні та методологічні 34
засади системи підготовки майбутніх перекладачів до здійснення усного 35
двостороннього науково-технічного перекладу і містить такі положення: 36

Методологічний концепт склали дослідження сучасного стану 37
професійної підготовки майбутніх перекладачів, концептуальні положення 38
компетентнісного, трансдисциплінарного, лінгвістично-комунікативного, 39
когнітивно-діяльнісного та інформаційно-комунікативного підходів; 40
законодавчі акти України: проект Стандарту вищої освіти за спеціальністю 41
035 «Філологія (Переклад включно)», Загальноєвропейські Рекомендації з 42
мовної освіти, програма «Сталого розвитку 2016-2030» і рамкова програма 43
Європейського Союзу «Горизонт 2020» в яких розкрито стратегічні 44
напрямки розвитку професійної компетентності майбутніх перекладачів. 45

Концепція модернізації сучасної освіти та зростання попиту на 46
перекладацьку професію пред'являють ряд вимог до підготовки майбутніх 47

перекладачів, які навчаються за спеціальністю 035 «Філологія (Переклад включно)». Такі вимоги включають володіння білінгвальною, екстралінгвістичною, особистісною, перекладацькою та стратегічною компетентностями на рівні, необхідному для успішного здійснення професійної діяльності, здатність до самоосвіти і підвищення кваліфікації, професійну та соціальну мобільність.

Компетентністний підхід передбачає комплексний і всебічний розвиток особистості майбутніх перекладачів, формування креативного, аналітичного та інноваційного типу мислення, розширення і посилення міжпредметних зв'язків, вміння застосовувати отримані в процесі навчання знання і навички в житті. Компетентністний підхід не є єдиною можливим підходом у формуванні професійної компетентності майбутніх перекладачів, проте він поєднує в собі досягнення інших визнаних і ефективних підходів: розвиває навички і вміння вирішувати професійно важливі завдання за допомогою практичної діяльності; допомагає створювати в процесі формування професійної компетентності умов і ситуацій, максимально наближених до специфіки майбутньої професійної діяльності з акцентом на реалізацію принципу свідомості і активності майбутніх перекладачів.

Актуальність використання *трансдисциплінарного підходу* під час професійної підготовки майбутніх перекладачів обумовлена сучасним рівнем розвитку науки, в якому яскраво виражена інтеграція інноваційних технічно-наукових знань. Інтеграція наукових знань висуває нові вимоги до фахівців. У професійній підготовці майбутніх перекладачів до здійснення усного двостороннього науково-технічного перекладу зростає роль знань, навичок і вмінь у галузях, суміжних із основною спеціальністю.

Застосування трансдисциплінарного підходу під час професійної підготовки майбутніх перекладачів до здійснення усного двостороннього науково-технічного перекладу передбачає організацію пізнавальної діяльності майбутніх перекладачів у такий спосіб, щоб вони розуміли необхідність встановлення наскрізних зв'язків з різними навчальними дисциплінами і вміли це робити; до того ж наявність пізнавального інтересу до різних науково-технічних питань є однією з умов ефективного здійснення науково-технічного перекладу.

Звернення до *когнітивно-діяльнісного підходу* під час професійної підготовки майбутніх перекладачів обумовлене необхідністю: забезпечення суб'єктної позиції майбутніх перекладачів в процесі фахової підготовки; створення умов для розвитку і саморозвитку особистості майбутніх перекладачів; формування їхніх пізнавальних здібностей; розкриття і запуск механізмів самоосвіти і освіти протягом всього життя.

Інформаційно-комунікативний підхід передбачає гармонійний розвиток особистості майбутніх перекладачів з урахуванням індивідуальних потреб, усвідомлення інноваційних та суспільних завдань, виховання індивідуальної відповідальності, профілактика асоціальних проявів.

Теоретичний концепт визначає науковий апарат дослідження, ключові категорії і поняття (підходи до професійної підготовки майбутніх

перекладачів, професійна компетентність перекладача та її складові: субкомпетентності і стратегічна надкомпетентність, усний двосторонній переклад з аркуша тощо). Він (концепт) містить наукове обґрунтування відкритої педагогічної системи професійної підготовки майбутніх перекладачів до здійснення усного двостороннього науково-технічного перекладу, визначення очікуваного результату – сформованої професійної компетентності в майбутніх перекладачів в усному двосторонньому перекладі з аркуша в науково-технічній сфері; передбачає створення педагогічних умов, необхідних для ефективного формування професійної компетентності в майбутніх перекладачів в усному двосторонньому науково-технічному перекладі.

Під час створення відкритої педагогічної системи професійної підготовки майбутніх перекладачів ми враховували результати, отримані завдяки аналізу соціально-філософських, психолого-педагогічних, психолінгвістичних, лінгвістичних і методичних основ, враховували цілі професійної підготовки майбутніх перекладачів (професійної, практичної, освітньої, виховної, когнітивної, емоційної), принципи професійної підготовки майбутніх перекладачів (професійної спрямованості, релевантності, ситуативності, активності, інтраактивності), фактори відбору змісту формування професійної компетентності в майбутніх перекладачів (лінгвістичний, перекладознавчий і методичний) та структурних компонентів професійної компетентності перекладача (білінгвальна, екстралінгвістична, особистісна, перекладацька і стратегічна).

Методичний концепт забезпечує обґрунтування педагогічних умов професійної підготовки майбутніх перекладачів до здійснення усного двостороннього науково-технічного перекладу (комплексне застосування комунікативних, когнітивних та метакогнітивних стратегій, пріоритетність комунікативних завдань із часовим обмеженням, трансдисциплінарний характер, використання автентичних навчально-інформаційних ресурсів, усвідомлення майбутніми перекладачами перспектив професійної діяльності), засобів діагностики – критеріїв оцінювання рівня сформованості білінгвальної, екстралінгвістичної, особистісної, перекладацької субкомпетентностей і стратегічної надкомпетентності. Він (концепт) включає застосування інтерактивних технологій (мозкового штурму, кейс-методів, презентацій, професійних дискусій тощо) під час проведення тренінгів для майбутніх перекладачів та під час впровадження авторського спецкурсу «Усний двосторонній переклад з аркуша в науково-технічній сфері».

Провідна ідея дослідження та основні положення концепції зосереджені у **загальній гіпотезі**, яка базується на припущенні про те, що спеціально організована система професійної підготовки майбутніх перекладачів до здійснення усного двостороннього перекладу з аркуша в науково-технічній сфері, яка базується на теоретико-методологічних засадах компетентнісного, трансдисциплінарного, лінгвістично-комунікативного, інформаційно-комунікативного і когнітивно-діяльнісного підходів здатна

забезпечити усвідомлення майбутніми перекладачами перспектив професійної діяльності, активний розвиток комунікативних, когнітивних та метакогнітивних стратегій, підвищення професійної стресостійкості, і, як результат, забезпечити високий рівень професійної діяльності майбутніх перекладачів.

Загальна гіпотеза дослідження конкретизована у **часткових гіпотезах**, суть яких полягає в тому, що: застосування педагогічної системи підготовки майбутніх перекладачів включає єдність взаємопов'язаних і взаємозалежних компонентів (теоретико-цільового, методологічно-змістового і результативно-оцінного) під час формування професійної компетентності в майбутніх перекладачів в УДПА в науково-технічній сфері, *дасть кращі результати*, ніж традиційне формування професійної компетентності в майбутніх перекладачів, побудоване на компаративному аналізі ТО і тексту перекладу (ТП); ефективність професійної підготовки майбутніх перекладачів до здійснення УДПА в науково-технічній сфері *підвищується за умови* поєднання комплексного застосування комунікативних, когнітивних та метакогнітивних стратегій із трансдисциплінарністю; процес підготовки майбутніх перекладачів до здійснення УДПА в науково-технічній сфері *набуває ефективності за умови* застосування комунікативних завдань із часовим обмеженням, автентичних навчально-інформаційних ресурсів та інтерактивних технологій (кейсові методи, «мозковий штурм», презентації, дискусії тощо), на відміну від використання традиційних завдань із практики перекладу.

Наукова новизна одержаних результатів. У дисертації сформульовано й науково обґрунтовано теоретичні і методичні засади професійної підготовки майбутніх перекладачів до здійснення усного двостороннього перекладу з аркуша в науково-технічній сфері:

уперше обґрунтовано концептуальні засади професійної підготовки майбутніх перекладачів до здійснення усного двостороннього перекладу з аркуша в науково-технічній сфері; здійснено системний аналіз проблеми формування професійної компетентності у майбутніх перекладачів в усному двосторонньому науково-технічному перекладі на основі компетентнісного, трансдисциплінарного, лінгвістично-комунікативного, інформаційно-комунікативного і когнітивно-діяльнісного підходів; визначено й обґрунтовано роль і місце усного двостороннього перекладу з аркуша в науково-технічній сфері в структурі професійної компетентності майбутніх перекладачів; обґрунтовано педагогічні умови ефективності підготовки майбутніх перекладачів; розроблено й експериментально перевірено педагогічну систему професійної підготовки майбутніх перекладачів до здійснення УДПА в науково-технічній сфері, основними компонентами якої є теоретико-цільовий, методологічно-процесуальний, результативно-оцінний.

Уточнено зміст понять «білінгвальна», «перекладацька», «особистісна», «екстралінгвістична» субкомпетентності та «стратегічна» надкомпетентність.

Вдосконалено: компонентний зміст професійної компетентності майбутніх перекладачів в УДПА в науково-технічній сфері;

психолінгвістичні особливості процесу усного двостороннього перекладу з аркуша; перелік знань, навичок і вмінь, необхідних для здійснення усного двостороннього перекладу в науково-технічній сфері; перелік психолінгвістичних особливостей процесу усного двостороннього перекладу з аркуша; лінгвістичні особливості науково-технічних текстів у обраній галузі та принципи відбору навчальних матеріалів; принципи поняттєвого аналізу предметного змісту навчальних матеріалів у відповідній сфері та відбору термінологічного корпусу для їх позначення.

Набули подальшого розвитку: характеристика сучасного стану професійної підготовки майбутніх перекладачів до здійснення УДПА в науково-технічній сфері; визначення цілей і змісту формування професійної компетентності в майбутніх перекладачів; дослідження форм, методів й засобів професійної підготовки, спрямованих на ефективне формування професійної компетентності в майбутніх перекладачів в усному двосторонньому науково-технічному перекладі.

Практичне значення дослідження полягає в підготовці методичного супроводу педагогічної системи професійної підготовки майбутніх перекладачів до здійснення УДПА в науково-технічній сфері; а саме, розробленні авторського спецкурсу «Усний двосторонній переклад з аркуша в науково-технічній сфері», дидактико-методичного забезпечення (робоча навчальна програма дисципліни «Усний двосторонній переклад з аркуша в науково-технічній сфері англійською та українською мовами», призначеного для майбутніх перекладачів, які навчаються за спеціальністю 035 «Філологія (Переклад включно)»; методичних рекомендацій для викладачів з практики перекладу щодо професійної підготовки майбутніх перекладачів); розробленні змісту тренінгів (тренінг професійної ідентичності; тренінг постійного професійного розвитку (CPD); тренінг роботи в команді; тренінг управління стресом) для формування компонентів професійної компетентності майбутніх перекладачів (особистісної й екстралінгвістичної субкомпетентностей та стратегічної надкомпетентності); розробці діагностичної методики визначення рівня готовності майбутніх перекладачів до здійснення УДПА в науково-технічній сфері.

Матеріали дослідження можуть бути використані для розроблення програм професійної підготовки в усному двосторонньому перекладі з аркуша в інших сферах науково-технічного дискурсу та щодо інших іноземних мов, задіяних у перекладі, а також у лекціях з перекладознавства і методики навчання перекладу та в наукових дослідженнях студентів освітнього рівня «бакалавр», магістрантів, аспірантів і докторантів.

Результати дослідження впроваджені в освітній процес Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут ім. Ігоря Сікорського» (протокол № 9 від 28 березня 2018 р.), Донецького національного університету імені Василя Стуса (акт впровадження № 24/01-03/01.13 від 28 листопада 2017 р.), Запорізького національного технічного університету (акт впровадження № 39-03/3267 від 30 жовтня 2017 р.), Луганського національного університету імені Тараса

Шевченка (акт впровадження № 42-01/2402 від 28 грудня 2017 р.),
 Національного технічного університету «Дніпровська політехніка» (акт
 впровадження № 25 від 18 травня 2018 р.).

Особистий внесок здобувача. Усі висвітлені у дисертації наукові
 результати одержані автором самостійно.

Апробація результатів дисертаційного дослідження. Основні
 положення та результати дисертації були оприлюднені на науково-
 практичних конференціях, міжуніверситетських круглих столах, а також
 навчально-практичних семінарах, зокрема:

- *міжнародних науково-практичних конференціях*: «Перспективные
 научные исследования» (Софія, Болгарія, 2015), «Іншомовна освіта у вищій
 технічній школі: методи, підходи, технології» (Київ, 2014), «Україна в
 євроінтеграційних процесах» (Київ, 2013), «Міжнародне співробітництво в
 освіті в умовах глобалізації» (Алушта, АР Крим, 2013), «Сучасні підходи та
 інноваційні тенденції у викладанні іноземних мов» (Київ, 2013), «Veda a
 vznik – 2012/2013» (Прага, Болгарія, 2012), «Naukowa przestrzen Europy –
 2014» (Пшемишль, Польща, 2014), «Сучасна освіта: методологія, теорія,
 практика» (Київ, 2014), «Бъдещите изследвания» (Софія, Болгарія, 2015),
 «Нові концепції викладання іноземної мови у світлі сучасних вимог» (Київ,
 2014), «Інноваційний розвиток вищої освіти: глобальний та національний
 виміри змін» (Суми, 2015), «Ключови въпроси в съвременната наука – 2016»
 (Софія, Болгарія, 2016), «Актуальні проблеми перекладознавства та
 методики навчання перекладу» (Харків, 2013), «Naukowa mysl informacyjnej
 rowieki – 2013» (Пшемишль, Польща, 2013), «Kluczowe aspekty naukowej
 dzialalnosci» (Пшемишль, Польща, 2014), «Формула компетентності
 перекладача» (Київ, 2014), «Areas of scientific thought» (Шеффилд,
 Велика Британія, 2015), «Moderni vymozenosti vedy – 2015» (Прага, Болгарія,
 2015), «Зміст підготовки перекладачів та сучасні вимоги професії»
 (Дніпропетровськ, 2014), «Сучасні підходи та інноваційні тенденції у
 викладанні іноземних мов» (Київ, 2016), «Трансформації в українській освіті
 і наукових дослідженнях: світовий контекст» (Умань, 2017), «Вища освіта
 України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору»
 (Переяслав-Хмельницький, 2017);

- *всеукраїнських науково-практичних конференціях* «Традиції та новації
 сучасної освіти в Україні» (Сімферополь, АР Крим, 2013).

Кандидатська дисертація «Методика навчання англomовної
 професійно орієнтованої дискусії студентів інженерних спеціальностей» (зі
 спеціальності 13.00.02 – теорія і методика навчання германські мови)
 захищена у 2010 році у спеціалізованій вченій раді Д 26.054.01, її матеріали в
 тексті докторської дисертації не використовувалися.

Публікації. Основні результати дисертаційного дослідження
 відображено в 65 наукових працях. З них: 1 монографія, 1 навчально-
 методичний посібник, 23 статті: 18 статей, опублікованих у наукових
 фахових виданнях України та 5 статей – у закордонних наукових
 періодичних виданнях і виданнях, що входять до міжнародних

наукометричних баз даних; 3 статті, які додатково відображають результати дослідження і 37 тез доповідей на міжнародних та всеукраїнських наукових конференціях.

Структура дисертації. Робота складається зі вступу, чотирьох розділів, висновків, списку використаних джерел (578 найменувань, із них 250 іноземними мовами). Загальний обсяг роботи – 539 сторінок. Основний зміст дисертації викладено на 367 сторінках. Робота містить 19 таблиць на 25 сторінках, 16 рисунків на 16 сторінках, 17 додатків на 116 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У вступі обґрунтовано актуальність теми наукового дослідження, її зв'язок із науковими темами, визначено об'єкт, предмет, мету, завдання, концепцію, гіпотезу, методи наукового пошуку, наукову новизну і практичне значення роботи, подано відомості про апробацію й упровадження результатів дослідження, особистий внесок здобувача, наведено дані про публікації автора, структуру й обсяг дисертації.

У першому розділі «**Теоретико-методологічний аналіз базових понять дослідження**» здійснено теоретико-методологічний аналіз базових понять дослідження: наведено визначення сучасних підходів до професійної підготовки майбутніх перекладачів і дефініції базових понять з проблеми формування професійної компетентності майбутніх перекладачів.

У першому підрозділі проаналізовано сучасні підходи до професійної підготовки майбутніх перекладачів і надано висновок, що більшість підходів ґрунтуються на загальних або спеціальних теоріях. Наведено визначення загальних (системний, особистісно-діяльнісний, соціо-конструктивний, філософсько-антропологічний, синергетичний, проектний, проблемно-орієнтований, компетентнісний, аксіологічний та інформаційно-комунікативний) й спеціальних (креативний, культурологічний, соціосемантичний, ситуативний, лінгвістичний, комунікативний, технологічний, трансформаційний, герменевтичний, когнітивний і трансдисциплінарний) підходів.

З'ясовано, що визначення поняття «переклад» залежить від компетентнісного, когнітивно-діяльнісного, лінгвістично-комунікативного, інформаційно-комунікативного та трансдисциплінарного підходів, які використовують науковці під час дослідження цього феномена. Процес перекладу відповідно до лінгвістичного підходу розуміється як трансформація ТО в ТП. У когнітивно-діяльнісному підході переклад розглядають із двох точок зору: як «процес», який втілюється в діяльності перетворення ТО в ТП і «продукт», тобто перекладений ТО. Його представники розглядають переклад як трансформацію ТО однієї мови в еквівалентний ТП іншої мови. При використанні лінгвістично-комунікативного підходу головна увага зосереджена на соціокультурних, комунікативних, гендерних і власне перекладознавчих аспектах перекладу. Установлено, що застосування трансдисциплінарного підходу сприяє

взаєморозумінню різних культур, різних особистостей, різних складів мислення й рівнів технічного розвитку.

У другому підрозділі досліджено структуру ПКП з точки зору компетентнісного підходу. Встановлено, що визначення та класифікації компонентів ПКП різняться в залежності від теоретичної та практичної моделей її (ПКП) формування. До практичних моделей належать модель робочої групи РАСТЕ, модель групи експертів ЕМТ (European Master's in Translation), модель С. Кембела і модель С. Гьопферіх у рамках проекту TransComp, які базувалися на спеціальних дослідженнях (тестування, опитування тощо).

Шляхом компаративного аналізу встановлено різницю між перекладацькою компетентністю і професійною компетентністю перекладача. Перша визначається як сукупність знань про загальні принципи перекладу; навичок та вмінь, необхідних для його здійснення; друга об'єднує білінгвальну, екстралінгвістичну, перекладацьку, особистісну субкомпетентності та стратегічну надкомпетентність. Уведено до наукового обігу термін «професійна компетентність перекладача» та визначено його дефініцію: «інтегральна особистісна характеристика, яка включає знання, навички, уміння і дозволяє ефективно виконувати професійні завдання у відповідних видах перекладу».

У другому розділі «**Теоретичні основи професійної підготовки майбутніх перекладачів до здійснення усного двостороннього перекладу у науково-технічній сфері**» викладено результати критичного аналізу наукової літератури з проблеми дослідження сучасного стану професійної підготовки майбутніх перекладачів до здійснення УДПА в науково-технічній сфері.

Здійснено порівняльний аналіз усного й письмового видів перекладу, які належать до складу ПКП. Уведено до наукового обігу термін «усний двосторонній переклад з аркуша» і запропоновано авторську дефініцію «переклад письмового ТО без його попереднього прочитання, під час якого механізм зорового сприйняття ТО синхронізується з усним оформленням ТП». Встановлено, що УДПА є самостійним видом усного двостороннього перекладу і широко використовується на практиці.

Визначено місце УДПА в структурі ПКП та його (УДПА) особливості: 1) часовий фактор, 2) одноразовість сприйняття ТО, 3) об'єкти перекладу, 4) невисокий рівень еквівалентності тексту перекладу. Під час УДПА перекладачі обмежені у часі, вони мають перед очима ТО, але не мають можливості звертатися до нього багаторазово, тому що це призведе до затримки під час перекладу, а оформлення ТП відрізається однократністю усної форми. Уточнено відмінні риси УДПА: 1) різна модальність сприйняття ТО (вихідного тексту) і породження ТП, оскільки під час УДПА передбачається зорове сприйняття ТО й усне його оформлення МП; 2) письмова форма МО й усна форма МП.

Досліджено сучасний стан професійної підготовки майбутніх перекладачів в УДПА в науково-технічній сфері через аналіз СВО України зі

спеціальності 035 «Філологія (Переклад включно)» та освітньо-професійних програм для формування професійної компетентності в майбутніх перекладачів, оскільки вони є основою для укладання нормативних документів (навчальних планів, навчальних робочих програм тощо) і визначають обсяг навчального навантаження майбутніх перекладачів, вимоги до рівня підготовки, рівень їхньої підготовки, компетентності (соціально-особистісні, системні, інструментальні та професійні), на формування яких повинен бути спрямований зміст дисциплін, які викладаються майбутнім перекладачам.

Аналіз зарубіжних стандартів дав змогу з'ясувати сучасні вимоги до рівня професійної підготовки майбутніх перекладачів, засоби діагностики рівня сформованості професійної компетентності в УДПА; перелік знань, навичок і вмінь, якими повинні володіти майбутні перекладачі; вимоги до кваліфікації майбутніх перекладачів, обов'язки клієнтів, ролі й обов'язки перекладачів, показники якості самого перекладу, робочий день перекладача, відносини між перекладачем і клієнтом, етичні принципи перекладацької діяльності (принцип конфіденційності, принцип неупередженості, принцип точності і правильності, принцип поваги, принцип відповідальності, принцип професіоналізму тощо).

Результати констатувального експерименту показали, що рівень професійної підготовки майбутніх перекладачів під час здійснення УДПА не відповідає вимогам встановленим міжнародними стандартами до володіння УДПА в науково-технічній сфері. Аналіз ТП свідчить про низький рівень сформованості білінгвальної, екстралінгвістичної, особистісної та перекладацької субкомпетентностей і нульовий рівень сформованості стратегічної надкомпетентності. Більшість майбутніх перекладачів не володіють знаннями про порядок послідовності дій здійснення УДПА в науково-технічній сфері, не знають предметного змісту комп'ютерних технологій тощо.

Запропоновано і проаналізовано авторську програму дисципліни «Усний двосторонній переклад з аркуша в науково-технічній сфері», яка базується на принципах професійної спрямованості, релевантності, ситуативності, активності, творчого розвитку особистості та інтегративності. Програму підпорядковано здійсненню: практичної, освітньої, професійної, емоційної, когнітивної та виховної цілей. Її практична реалізація дасть змогу сформувати й удосконалити у студентів навички і вміння, що входять до складу таких професійних субкомпетентностей: білінгвальної, екстралінгвістичної, особистісної, перекладацької та стратегічної надкомпетентності.

Розкрито теоретичні засади професійної підготовки майбутніх перекладачів крізь призму дослідження формування ПКП як педагогічної проблеми, визначення сучасних вимог до формування ПКП в усному двосторонньому науково-технічному перекладі згідно з державними і міжнародними стандартами і з'ясування сучасного стану сформованості ПКП в УДПА в науково-технічній сфері.

Результати аналізу програм професійної підготовки майбутніх 3
перекладачів до здійснення УДПА, розміщених на сайтах ЗВО, який показав, 4
що хоча вони і враховують сучасні лінгвістичні досягнення, розробки в 5
методиці навчання та перекладознавчі основи, однак ігнорують вимоги 6
міжнародних стандартів; констатувальний експеримент, результати якого 7
засвідчили низький рівень володіння майбутніми перекладачами ПКП, 8
відсутність необхідних педагогічних умов і підходів до професійної 9
підготовки майбутніх перекладачів до здійснення УДПА в науково-технічній 10
сфері дають підстави говорити про незадовільний стан розробленості 11
проблеми формування професійної підготовки майбутніх перекладачів до 12
здійснення УДПА в науково-технічній сфері. 13

У третьому розділі **«Методологічні основи професійної підготовки 14
майбутніх перекладачів до здійснення усного двостороннього перекладу 15
в науково-технічній сфері»** досліджено методологічні (соціально- 16
філософські, перекладознавчі, психолінгвістичні, психолого-педагогічні, 17
лінгвістичні та методичні) основи професійної підготовки майбутніх 18
перекладачів до здійснення усного двостороннього перекладу в науково- 19
технічній сфері. 20

На основі системного аналізу соціально-філософської, 21
перекладознавчої, психологічної, психолінгвістичної, лінгвістичної та 22
методологічної наукової літератури розкрито методологічні засади 23
професійної підготовки майбутніх перекладачів. 24

Доведено, що принциповим положенням трансдисциплінарного 25
підходу є виявлення механізмів взаємодії між психолого-педагогічною 26
системою, науково-технічною сферою і перекладознавчим та лінгвістичним 27
аспектами, які спрямовані на узгодження трьох взаємопов'язаних питань: 1) 28
визначення педагогічних умов для професійної підготовки майбутніх 29
перекладачів, 2) виявлення пріоритетних інноваційних галузей (комп'ютерні 30
технології та нанотехнології) науково-технічної сфери для професійної 31
підготовки майбутніх перекладачів до здійснення усного двостороннього 32
науково-технічного перекладу, 3) включення майбутніх перекладачів в 33
модель проектування і реалізації результатів професійної підготовки. У 34
такому контексті трансдисциплінарність може розглядатися як ресурс 35
синергії перспектив академічного (педагогічного, перекладознавчого і 36
лінгвістичного) і прикладного (психологічного і науково-технічного) типів 37
знання у вирішенні проблем. Трансдисциплінарний підхід допомагає 38
вирішити епістемологічну проблему – розуміння не лише МО і МП, якими 39
спілкуються представники МО і МП, які володіють своєю «археологією 40
знань», але й взаєморозуміння різних культур, різних особистостей, різних 41
складів мислення й рівнів технічного розвитку. 42

Виявлено специфічні ознаки, що виділяють переклад з-поміж інших 43
видів діяльності: участь у процесі перекладу двох різних мов, виконання під 44
час перекладу низки визначених видів мовленнєвої діяльності (аудіювання, 45
говоріння, читання й письмо) і психологічних (сприйняття, аналіз, синтез, 46
відтворення) дій тощо. 47

Види перекладу можна розподілити відповідно до трьох класифікацій: 3
 1) комп'ютерний переклад і переклад, створений людиною (основа 4
 класифікації – механізми перекладу); 2) письмовий і усний (основа 5
 класифікації – умови праці перекладача); 3) громадсько-політичний, науково- 6
 технічний і художній (основа класифікації – належність до певного стилю). 7

Вдосконалено перелік психолінгвістичних особливостей процесу 8
 усного двостороннього науково-технічного перекладу з аркуша. Під час 9
 процесу перекладу важливу роль відіграють: сприйняття, пам'ять, 10
 осмислення (загальнопсихологічні механізми); рівнева регуляція діяльності, 11
 увага, механізми спрямовані на стеження за відхиленням від норми; 12
 вірогіднісне прогнозування мови, що сприймається (специфічні механізми 13
 діяльності) і переключення та перекодування (специфічні механізми процесу 14
 перекладу). Для здійснення УДПА в науково-технічній сфері майбутнім 15
 перекладачам необхідні навички й уміння: читання, говоріння, сегментації 16
 тексту оригіналу, синхронізації операцій, вірогіднісного прогнозування, 17
 переключення, виділення значеннєвих опорних пунктів повідомлення та 18
 застосування перекладацьких трансформацій. 19

Успішне виконання процесу усного двостороннього науково- 20
 технічного перекладу з аркуша забезпечується трьома фазами: сприйняттям 21
 ТО, прийняттям перекладацького рішення й оформленням ТП, кожній із яких 22
 притаманні свої навички й вміння. 23

Під час формування професійної компетентності в майбутніх 24
 перекладачів в УДПА в науково-технічній сфері необхідно особливо 25
 враховувати специфіку перекладацьких дій, притаманних цьому виду 26
 перекладу. Перед процесом УДПА в науково-технічній сфері необхідно 27
 визначити приналежність ТО до функціонального стилю, оскільки це 28
 впливатиме на характер перекладацького процесу і вимагатиме від майбутніх 29
 перекладачів застосування особливих методів і прийомів. 30

Основними особливостями науково-технічних текстів під час УДПА в 31
 науково-технічній сфері як в англійській, так і в українській мовах 32
 вважається їхнє суто практичне призначення – надання інформації, 33
 використання для їх написання спеціалізованої мови, широке застосування 34
 термінів. Відмінності у науково-технічних текстах можна виділити 35
 відповідно до їхньої жанрової приналежності. 36

До головних труднощів, пов'язаних із УДПА в науково-технічній сфері 37
 відносять: 1) відсутність імпліцитних знань, 2) відсутність знань про способи 38
 передачі відносин між ЛО, 3) відсутність знань про способи передачі 39
 кількісних показників, 4) відсутність знань про термінологію, 5) відсутність 40
 знань про «слабкості» ТО. 41

Четвертий розділ «Інформаційно-освітнє середовище професійної 42
 підготовки майбутніх перекладачів до здійснення усного двостороннього 43
 перекладу в науково-технічній сфері» присвячено дослідженню 44
 інформаційно-освітнього середовища (відкритої педагогічної системи) 45
 професійної підготовки майбутніх перекладачів в усному двосторонньому 46
 перекладі в науково-технічній сфері, а саме: змісту професійної підготовки 47

майбутніх перекладачів в усному двосторонньому перекладі з аркуша в науково-технічній сфері, аналізу педагогічних умов професійної підготовки і моделі відкритої педагогічної системи професійної підготовки майбутніх перекладачів в усному двосторонньому науково-технічному перекладі з аркуша.

Дослідження предметного змісту професійної підготовки майбутніх перекладачів до здійснення УДПА в науково-технічній сфері шляхом аналізу тем, що вивчаються у вже існуючих курсах науково-технічного перекладу, виявило наявність у змісті РНП різних галузей (хімія, медицина, фізика тощо), існування декількох тем з галузі комп'ютерних технологій і відсутність тем із галузі нанотехнологій.

Проаналізовано перелік галузей, відповідно до тем конференцій, проведених у 2012-2016 роках, і встановлено, що найбільш затребуваними науково-технічними галузями є нанотехнології й комп'ютерні технології. Жанрами, на основі яких буде здійснюватися формування професійної компетентності в УДПА в науково-технічній сфері, обрано наукову статтю й науково-технічну розробку, оскільки мова йде про переклад під час міжнародних конференцій.

У результаті аналізу дійшли висновку, що професійну підготовку майбутніх перекладачів слід здійснювати з урахуванням положень трансдисциплінарного підходу, оскільки обидві галузі є міждисциплінарними, а їхні дослідження поєднані із здобутками інших галузей, наприклад, фізики, механіки, електроніки, біології, медицини тощо. Обидві галузі розвиваються дуже стрімко. Галузь нанотехнологій є молодшою за комп'ютерні технології. Ознайомившись з основними дослідженнями в цих галузях, з тематикою сайтів науково-технічних конференцій, міжнародних наукових журналів, провівши співбесіду з фахівцями та викладачами спеціальних технічних дисциплін, виділили 12 тем в галузі нанотехнологій і 16 тем у галузі комп'ютерних технологій, на основі яких відбувалась професійна підготовка майбутніх перекладачів до здійснення УДПА в науково-технічній сфері.

На основі аналізу загальних вихідних положень щодо відбору й організації змістового компонента відкритої педагогічної системи професійної підготовки майбутніх перекладачів було виділено такі фактори: методичний, лінгвістичний і перекладознавчий. Перекладознавчий фактор було виокремлено з огляду на необхідність врахування специфіки УДПА як процесу, галузей, у яких УДПА застосовується найчастіше, специфіки реального професійного спілкування (обмеження в часі, навколишнє середовище тощо).

Лінгвістичний фактор вимагає відбору завершених та цілісних навчальних матеріалів, які відповідають необхідному стилю й жанрам, є термінологічно насиченими, функціональний характер яких сприяє їхній адекватній інтерпретації.

За допомогою методичного фактора встановлено загальнометодичні принципи щодо процедури відбору матеріалу: доступність, посильність за

змістом і обсягом, поступове нарощування труднощів під час подачі матеріалу. 3 4

До принципів, які слугували базою для відбору навчальних матеріалів (НТТ, презентацій, відеоматеріалів), віднесено: принцип автентичності, професійної спрямованості й ситуативності, принцип інформаційної насиченості, принцип доступності, принцип ефективності текстів, принцип термінологічної насиченості, принцип кількісної достатності тощо. 5 6 7 8 9

Критеріями відбору навчальних матеріалів для формування професійної компетентності в УДПА в науково-технічній сфері визначено: критерій частотності, критерій тематичності, критерій функціональності лексичних одиниць та інтегративний критерій. 10 11 12 13

Аналіз наукових джерел поряд із власними висновками зумовив обґрунтування педагогічних умов, які визначаються як основа педагогічної системи професійної підготовки майбутніх перекладачів до здійснення усного двостороннього науково-технічного перекладу з аркуша: 1) комплексне застосування стратегій у процесі фахової підготовки; 2) пріоритетність комунікативних завдань із часовим обмеженням; 3) трансдисциплінарний характер професійної підготовки майбутніх перекладачів; 4) використання автентичних навчально-інформаційних ресурсів у процесі фахової підготовки перекладача; 5) спрямованість процесу фахової підготовки на усвідомлення майбутніми перекладачами перспектив професійної діяльності. 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24

Комплексне застосування комунікативних, когнітивних та метакогнітивних стратегій у процесі професійної підготовки майбутніх перекладачів є важливою. Сама по собі стратегічна компетентність визначає інтегровані уміння, які забезпечують ефективність процесу перекладу – вважається надкомпетентністю, оскільки володіння нею дає можливість активізувати інші субкомпетентності й керувати процесом перекладу. Під час професійної підготовки метакогнітивні стратегії допомагають майбутнім перекладачам організувати і спланувати перекладацьку діяльність, а також здійснювати аналіз перекладу (як продукту і як процесу). Когнітивні стратегії допомагають майбутнім перекладачам свідомо обирати засоби підвищення професійної діяльності, способи організації підготовки до здійснення перекладу тощо. Комунікативні стратегії є необхідними, оскільки під час усного двостороннього перекладу майбутній фахівець опиняється в оточенні автора ТО і замовника ТП, де його завданням є перспективне планування професійних дій з метою виведення комунікації на необхідний для соціальної взаємодії рівень. 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40

Аналітичний огляд програм професійної підготовки майбутніх перекладачів до здійснення УДПА в науково-технічній сфері на сайтах ЗВО, які займаються їхньою підготовкою, показує, що вони враховують сучасні лінгвістичні досягнення, розробки в методиці навчання та перекладознавчі основи. Однак, у них практично відсутні або представлені в недостатній кількості комунікативні завдання із часовим обмеженням під час професійної підготовки в УДПА. В системі нашої підготовки надаємо перевагу 41 42 43 44 45 46 47

комунікативним завданням із часовим обмеженням, оскільки їх застосування дає можливість наблизити процес підготовки майбутніх перекладачів до умов здійснення реальної професійної діяльності.

Оскільки, мова йде про професійну підготовку, саме в науково-технічному перекладі, то пізнавальна діяльність майбутніх перекладачів виходить за межі перекладу і поєднується із сучасними досягненнями науки і техніки, тому є логічним звернення до основ трансдисциплінарного підходу. Першим елементом характеристики цього підходу є спільне дослідження проблем, що належать різним, іноді віддаленим галузям наук, які іноді характеризуються досить різними формами і засобами дослідження і висувають різні вимоги до наукових досліджень. Але водночас, ця характеристика не є достатньою умовою у цьому підході.

Використання автентичних навчально-інформаційних ресурсів у процесі професійної підготовки перекладача та орієнтація на провідні світові стандарти уможлиблює залучення інформаційно-комунікаційних технологій для формування професійної компетентності в майбутніх перекладачів з урахуванням вимог міжнародних стандартів.

Зміна суспільних відносин, вдосконалення інформаційних технологій, багатофункціональність професійної діяльності висувають до сучасних перекладачів багатоаспектні вимоги, орієнтовані на поліфункціональність знань, умінь, способів розумових дій, вміння застосовувати і удосконалювати їх в нових професійних ситуаціях.

Спрямованість процесу фахової підготовки на усвідомлення майбутніми перекладачами перспектив професійної діяльності допомагає ознайомити майбутніх фахівців із міжнародними вимогами до рівня їхньої підготовки, засобами діагностики рівня сформованості професійної компетентності в усному двосторонньому перекладі взагалі й УДПА зокрема.

Модель відкритої педагогічної системи професійної підготовки майбутніх перекладачів в усному двосторонньому перекладі з аркуша в науково-технічній сфері, яку було розроблено з урахуванням принципів компетентнісного, трансдисциплінарного, лінгвістично-комунікативного, когнітивно-діяльнісного, та інформаційно-комунікативного підходів, дослідження складників професійної компетентності перекладача, вимог СВО України та міжнародних професійних стандартів до фахівців такого рівня, а також вітчизняних освітніх вимог і рівня навченості майбутніх перекладачів.

Відкрита педагогічна система професійної підготовки майбутніх перекладачів до здійснення УДПА в науково-технічній сфері має компонентну структуру і включає три компоненти: методологічно-цільовий, процесуально-змістовий і результативно-оцінний (рис. 1).

Методологічно-цільовий компонент забезпечує визначення теоретичних основ формування професійної компетентності в майбутніх перекладачів в усному двосторонньому науково-технічному перекладі з аркуша. Він включає глобальну та локальну мету формування професійної компетентності в майбутніх перекладачів, останню було виділено з огляду на вид перекладу, а саме, усний двосторонній переклад з аркуша.

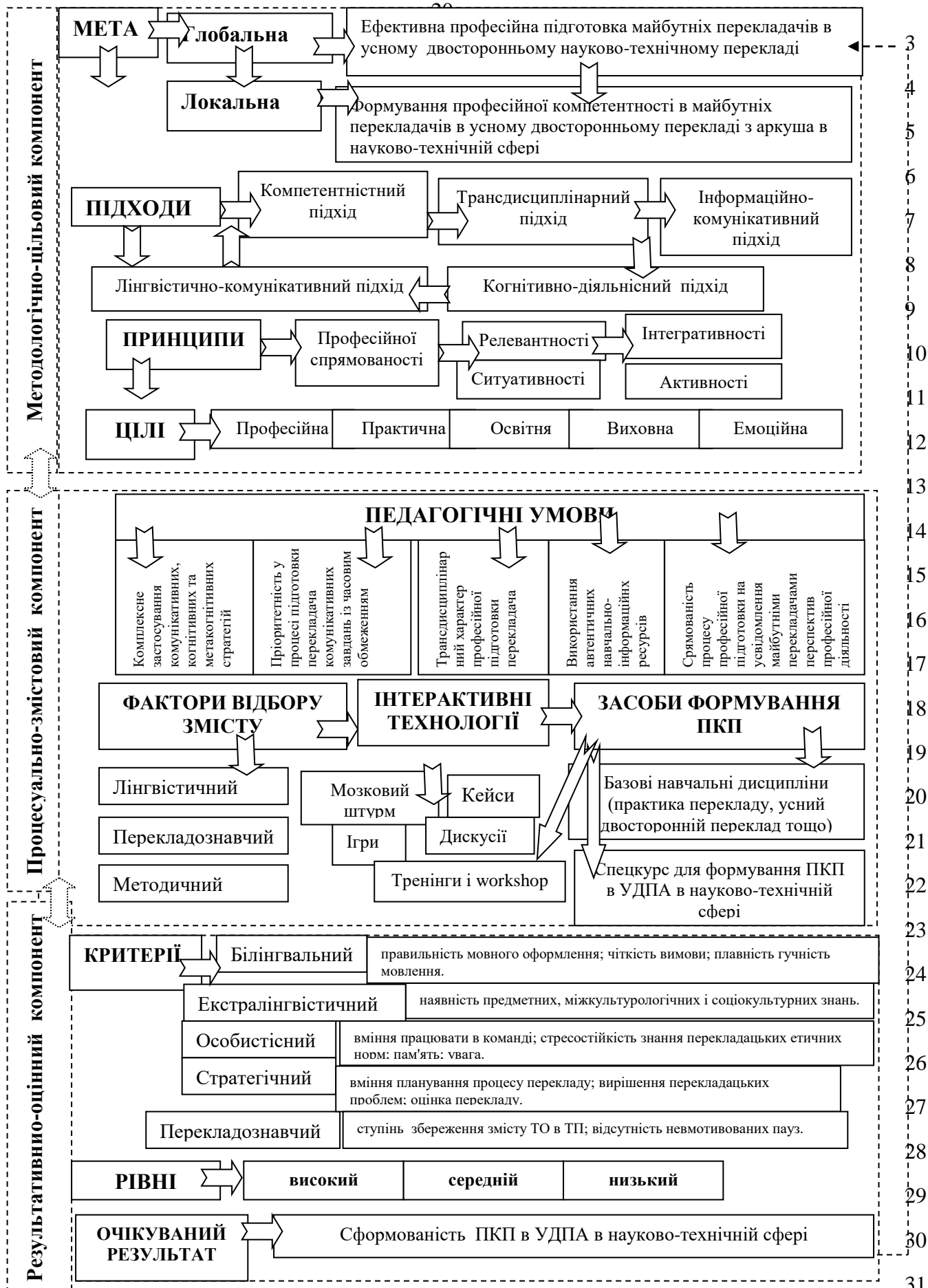

Рис.1 Модель відкритої педагогічної системи професійної підготовки майбутніх перекладачів до здійснення УДПА в науково-технічній сфері

В теоретико-цільовому компоненті представлено, основні та допоміжні підходи до формування професійної компетентності в майбутніх перекладачів.

До основних відносимо компетентністний, трансдисциплінарний, лінгвістично-комунікативний, когнітивно-діяльнісний та інформаційно-комунікативний, до допоміжних синергетичний, текстовий і герменевтичний. Дослідження перших двох підходів уможливило виділення і аналіз основ формування професійної компетентності, цілі та принципи формування професійної компетентності в майбутніх перекладачів в усному двосторонньому науково-технічному перекладі.

Процесуально-змістовий компонент передбачає обґрунтування педагогічних умов, факторів відбору змісту професійної підготовки майбутніх перекладачів до професійної діяльності, виділення інтерактивних технологій і засобів формування ПКП.

Нами виділяються і реалізуються в освітній практиці системи професійної підготовки майбутніх перекладачів в усному двосторонньому перекладі в науково-технічній сфері такі педагогічні умови: 1) комплексне застосування комунікативних, когнітивних та метакогнітивних стратегій у процесі фахової підготовки; 2) пріоритетність у процесі підготовки перекладача комунікативних завдань із часовим обмеженням, які забезпечують формування професійної компетентності перекладача в усному двосторонньому перекладі з аркуша; 3) трансдисциплінарний характер професійної підготовки майбутніх перекладачів в усному двосторонньому науково-технічному перекладі з аркуша; 4) використання автентичних навчально-інформаційних ресурсів у процесі фахової підготовки перекладача та орієнтація на провідні світові стандарти; 5) спрямованість процесу фахової підготовки на усвідомлення майбутніми перекладачами перспектив професійної діяльності.

Результативно-оцінний компонент у пропонованій нами моделі передбачає аналіз результатів впровадження виділених педагогічних умов та загальної ефективності теоретично-обґрунтованої розробленої системи підготовки майбутніх перекладачів в УДПА. Узагальненим показником результативності й якості підготовки слугує рівень сформованості готовності майбутніх перекладачів до здійснення професійної діяльності в усному двосторонньому науково-технічному перекладі.

Ефективність пропонованої системи підготовки оцінюється за статистичною значущістю прогресивних змін, що відбулися протягом експерименту. З цією метою було відібрано критерії оцінювання для визначення рівня сформованості усіх видів компетентностей, які входять до складу професійної компетентності майбутніх перекладачів.

У п'ятому розділі **«Експериментальна перевірка ефективності педагогічної системи професійної підготовки майбутніх перекладачів до здійснення усного двостороннього перекладу в науково-технічній сфері»** описано процедуру дослідно-експериментального навчання з метою

перевірки ефективності запропонованої системи професійної підготовки майбутніх перекладачів.

Після аналізу сучасного стану професійної підготовки майбутніх перекладачів і теоретичних основ формування в них професійної компетентності в УДПА у науково-технічній сфері, визначення педагогічних умов та теоретичного обґрунтування і створення педагогічної системи професійної підготовки майбутніх перекладачів, переходимо до експериментальної перевірки ефективності педагогічної системи професійної підготовки майбутніх перекладачів до здійснення УДПА в науково-технічній сфері.

Експериментальне дослідження проходило у два етапи: констатувальний і формувальний (Штульман, 1980; Ingenkamp, 2008).

Констатувальний етап експерименту (2011-2017 н. р.) було розпочато із дослідження сучасного стану професійної підготовки майбутніх перекладачів в усному двосторонньому перекладі з аркуша в науково-технічній сфері (професійні стандарти, сучасні вимоги до фахової компетентності, зміст перекладацької компетентності майбутніх перекладачів тощо); місця і ролі УДПА в структурі професійної компетентності і співвідношення УДПА з іншими видами перекладу; питань співвідношення укладеного нами курсу із суміжними дисциплінами – основами перекладознавства, лінгвокраїнознавством, науково-технічним перекладом; теоретико-методологічні передумови створення спецкурсу для майбутніх перекладачів в УДПА в науково-технічній сфері, визначали цілі та завдання і сформулювали гіпотезу дослідження.

Все, зазначене вище, потребувало аналізу лінгвістичних, психологічних, методичних і педагогічних праць науковців, навчальних і робочих навчальних програм з курсу практики перекладу у різних ЗВО, СВО і ОПП, існуючих зарубіжних стандартів з перекладу.

У межах зазначеного етапу було проведено опитування перекладачів з 30 бюро перекладу з метою визначення предметного змісту формування професійної компетентності в майбутніх перекладачів; анкетування майбутніх перекладачів щодо їх обізнаності з УДПА і необхідності його опанування; опитування викладачів перекладу і спостереження за навчальним процесом під час практики перекладу та за роботою студентів під час перекладацької практики.

Результати, отриманні на початку констатувального етапу експерименту, засвідчили, що проблеми професійної підготовки майбутніх перекладачів залишаються недостатньо дослідженими, а загальні рекомендації щодо формування перекладацької компетентності в УДПА найчастіше не ґрунтуються на спеціальних дослідженнях, а тому не враховують педагогічних умов, психологічних ознак здійснення відповідного виду перекладу, переліку навичок та умінь, на яких він ґрунтується, його ролі та місця у формуванні професійної компетентності перекладача, співвідношення різних видів перекладу у згаданому процесі. Це дозволило сформулювати основні положення гіпотези і основні наслідки.

Загалом *констатувальний* етап експерименту включав такі завдання: 3

1) дослідження сучасного стану професійної підготовки майбутніх 4
перекладачів в усному двосторонньому перекладі з аркуша в науково-технічній 5
сфері шляхом аналізу професійних стандартів, сучасних вимог до фахової 6
компетентності, змісту перекладацької компетентності майбутніх перекладачів 7
тощо; 8

2) проведення опитування перекладачів і викладачів перекладу; 9

3) проведення передекспериментального зрізу, щоб визначити рівень 10
професійної підготовки майбутніх перекладачів шляхом встановлення 11
вихідного рівня сформованості професійної компетентності в майбутніх 12
перекладачів в УДПА в науково-технічній сфері; 13

4) виділення контрольних (4 групи) та експериментальних груп (4 14
групи) для участі в експериментальній перевірці педагогічної системи 15
професійної підготовки майбутніх перекладачів до здійснення УДПА в 16
науково-технічній сфері; 17

5) виділення відповідно до цілей і характеру експерименту критеріїв 18
оцінювання рівня сформованості професійної компетентності в УДПА в 19
науково-технічній сфері; 20

6) проведення вступної бесіди з учасниками експерименту з метою 21
повідомлення їм мети, змісту і ознайомлення з процесом проведення 22
експериментальної перевірки педагогічної системи; 23

7) проведення експериментальної перевірки педагогічної системи в 24
КПІ імені Ігоря Сікорського, Донецькому національному університеті імені 25
Василя Стуса, Запорізькому національному технічному університеті, 26
Луганському національному університеті імені Тараса Шевченка, 27
Національний технічний університет «Дніпровська політехніка» з 28
використанням запропонованої автором дослідження моделі педагогічної 29
системи. 30

Формувальний етап експерименту (2017 р.) включав: проведення 31
післяекспериментального зрізу з метою визначення отриманих результатів та їх 32
інтерпретацію і створення рекомендацій щодо організації педагогічної системи 33
професійної підготовки майбутніх перекладачів в усному двосторонньому 34
перекладі з аркуша в науково-технічній сфері. 35

Таким чином, експериментальна перевірка моделі педагогічної системи 36
професійної підготовки майбутніх перекладачів в УДПА в науково-технічній 37
сфері проходила у восьми експериментальних групах (чотири контрольні 38
групи і чотири експериментальні групи ФЛ КПІ імені Ігоря Сікорського) 39
протягом 2012-2017 років. В експерименті брали участь 104 майбутніх 40
перекладача, які навчаються за спеціальністю 035 «Філологія (Переклад 41
включно)» в КПІ імені Ігоря Сікорського. 42

Загальна кількість студентів, які були залучені у впровадження 43
розробленої відкритої педагогічної системи формування в майбутніх 44
перекладачів професійної компетентності в усному двосторонньому науково- 45
технічному перекладі з аркуша у ЗВО України, на різних етапах дослідженням, 46
склала 412 осіб. 47

В рамках дослідження, нами було виділено три *рівні* сформованості ПКП в УДПА в науково-технічній сфері: високий, середній і низький. *Критеріями* ефективності формування професійної компетентності в майбутніх перекладачів в УДПА в науково-технічній сфері визначено сформованість білінгвальної, перекладацької, екстралінгвістичної, особистісної субкомпетентностей та стратегічної надкомпетентності відповідно до структури професійної компетентності перекладача. *Показниками* були: збереження головного змісту ТО в ТП і відсутність невмотивованих пауз (перекладацька субкомпетентність); правильність мовного оформлення, чіткість вимови та плавність і гнучкість мовлення (білінгвальна субкомпетентність); наявність предметних, міжкультурологічних та соціокультурних знань (екстралінгвістична субкомпетентність); сформовані вміння роботи в команді, стресостійкість, знання перекладацьких етичних норм, рівень уваги та обсяг пам'яті (особистісна субкомпетентність); сформовані вміння планування процесу перекладу; сформовані здатності вирішення перекладацьких проблем та здатності адекватно оцінювати переклад (як процес і як продукт), сформовані вміння планування процесу перекладу (стратегічна надкомпетентність).

В межах стратегічної надкомпетентності, переклад, як процес і як продукт включає: знання вимог до перекладу як продукту; критерії оцінки продукту; розробка стратегій щодо покращення продукту; апробація стратегій; аналіз результатів апробації; знання вимог до перекладу як процесу; оцінка ризиків; розробка стратегій щодо покращення процесу; апробація стратегій; аналіз результатів апробації.

Загальний рівень сформованості ПКП в УДПА в науково-технічній сфері ми визначали за результатом/рівнем сформованості інших субкомпетентностей (перекладацької, білінгвальної, екстралінгвістичної й особистісної) і стратегічної надкомпетентності в майбутніх перекладачів під час здійснення усного двостороннього науково-технічного перекладу.

Методичний супровід включав професійну підготовку за курсом УДПА в науково-технічній сфері й тренінги: 1) тренінг професійної ідентичності; 2) тренінг (CPD) постійного професійного розвитку; 3) тренінг роботи в команді; 4) тренінг управління стресом.

З метою перевірки ефективності визначених педагогічних умов і відкритої педагогічної системи професійної підготовки майбутніх перекладачів в УДПА в науково-технічній сфері, ми провели педагогічний експеримент. Ефективність розробленої педагогічної системи професійної підготовки майбутніх перекладачів підтвердили позитивні результати експерименту.

Кількісний і якісний аналіз результатів експериментальної перевірки педагогічної системи професійної підготовки майбутніх перекладачів до здійснення УДПА в науково-технічній сфері доводить доцільність застосування запропонованого інформаційно-освітнього середовища професійної підготовки майбутніх перекладачів.

Узагальнені результати перед - та післяекспериментальних зрізів 4

Індекс групи	Середній коефіцієнт навченості		Приріст коефіцієнту навченості
	Передекспериментальний зріз	Післяекспериментальний зріз	
КГ-1	0,57	0,75	0,18
КГ-2	0,59	0,79	0,2
ЕГ-3	0,59	0,84	0,25
ЕГ-4	0,63	0,85	0,22
ЕГ-5	0,57	0,85	0,28
ЕГ-6	0,59	0,86	0,27
КГ-7	0,63	0,78	0,15
КГ-8	0,64	0,79	0,15

Оскільки середні показники післяекспериментального зрізу (див. табл. 1) студентів груп ЕГ-3 і ЕГ-4 III курсу та ЕГ-5 і ЕГ-6 IV курсу вищі, – це підтверджує нашу гіпотезу про ефективність не лише виділених педагогічних умов професійної підготовки майбутніх перекладачів до здійснення УДПА, але й про ефективність застосування компетентнісного, трансдисциплінарного, лінгвістично-комунікативного, когнітивно-діяльнісного та інформаційно-комунікативного підходів під час професійної підготовки майбутніх перекладачів.

У результаті проведення професійної підготовки у запропонованому інформаційно-освітньому середовищі у майбутніх перекладачів підвищилося відчуття впевненості у власній компетентності під час здійснення УДПА в науково-технічній сфері. Ступінь збереження головного змісту ТО в ТП збільшився, майбутні перекладачі менше нервували, а тому робили меншу кількість невмотивованих пауз, вимова стала чіткішою, а мовлення більш плавним і гнучким.

Студенти всіх експериментальних і контрольних груп показали високі результати під час післяекспериментального зрізу, однак, результати студентів експериментальних груп, довели, ефективність професійної підготовки майбутніх перекладачів до здійснення УДПА в науково-технічній сфері за виділеними педагогічними умовами.

Упровадження відкритої педагогічної системи формування професійної компетентності в майбутніх перекладачів в усному двосторонньому науково-технічному перекладі сприяло динамічним змінам кожного з критеріїв оцінювання рівня володіння професійною компетентністю в УДПА в науково-технічній сфері (рис. 3).

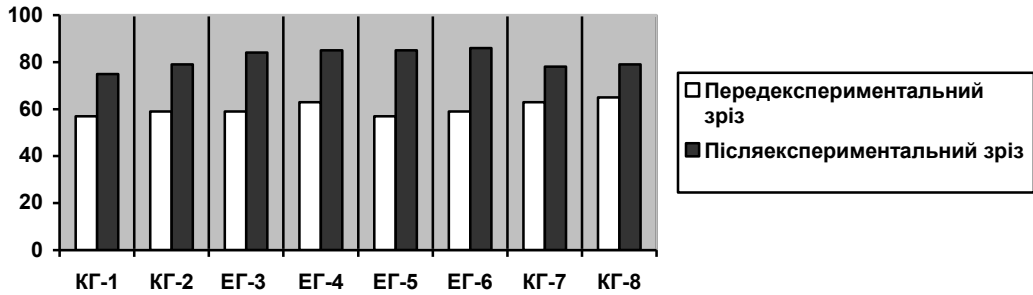

Рис. 3. Динаміка змін рівня сформованості професійної компетентності в майбутніх перекладачів в усному двосторонньому науково-технічному перекладі з аркуша

Аналіз результатів проведеного дослідження дозволив укласти методичні рекомендації щодо організації професійної підготовки майбутніх перекладачів в УДПА в науково-технічній сфері.

На основі проведеного дослідження були виявлені шляхи вдосконалення системи професійної підготовки майбутніх перекладачів, а також підтверджено наше припущення про умови її ефективної організації.

У результаті проведеного дослідження теоретично узагальнено й вирішено наукову проблему професійної підготовки майбутніх перекладачів до здійснення УДПА в науково-технічній сфері. Розв'язання поставленого завдання передбачало дослідження сучасного стану професійної підготовки та теоретичних передумов професійної підготовки майбутніх перекладачів до здійснення УДПА в науково-технічній сфері, визначення педагогічних умов та інформаційно-освітнього середовища професійної підготовки майбутніх перекладачів, експериментальну перевірку ефективності відкритої педагогічної системи в майбутніх перекладачів в усному двосторонньому науково-технічному перекладі з аркуша. За результатами здійсненого дисертаційного дослідження сформульовано загальні висновки.

ВИСНОВКИ

У роботі розглядається теорія і методика професійної підготовки майбутніх перекладачів до здійснення усного двостороннього науково-технічного перекладу з аркуша. У результаті здійсненого дослідження ми дійшли загальних висновків.

1. На основі системного аналізу соціально-філософської, перекладознавчої, психологічної, психолінгвістичної, лінгвістичної та методичної наукової літератури, розглянувши сучасні вимоги до професійної компетентності перекладачів в усному двосторонньому науково-технічному перекладі з аркуша, шляхом аналізу проекту СВО України і ОПП професійної підготовки майбутніх перекладачів за спеціальністю 035 «Філологія (Переклад включно)», зарубіжних стандартів країн Європи, США, Канади і Австралії, нам вдалося вивчити й визначити сучасний стан розробленості проблеми формування професійної компетентності майбутніх

перекладачів в усному двосторонньому перекладі в науково-технічній сфері, розкрити теоретичні і методологічні засади професійної підготовки майбутніх перекладачів, визначити етичні принципи, яких слід дотримуватися майбутнім перекладачам під час їхньої професійної діяльності (принцип конфіденційності, принцип неупередженості, принцип точності й правильності, принцип поваги, принцип відповідальності, принцип професіоналізму тощо); окреслити перелік знань, навичок і вмінь, необхідних майбутнім перекладачам для здійснення УДПА в науково-технічній сфері.

Аналіз РНП з усного двостороннього перекладу, науково-технічного перекладу, практики перекладу показав, що окремі години на формування професійної компетентності в майбутніх перекладачів в УДПА не виділяються, тому з метою професійної підготовки у цьому виді перекладу пропонується розроблений авторський спецкурс «Усний двосторонній переклад з аркуша в науково-технічній сфері». Визначено, що починаючи з III-IV курсів відбувається зменшення годин на вивчення ІМ і вводяться курс практики перекладу, переклад науково-технічної літератури, усного двостороннього перекладу, що сприяє формуванню перекладацької субкомпетентності й стратегічної надкомпетентності.

2. З'ясовано сучасні вимоги професійної підготовки майбутніх перекладачів до здійснення усного двостороннього перекладу з аркуша в науково-технічній сфері. Аналіз підходів до сутності та структури професійної компетентності перекладачів дозволив виділити п'ять основних компетентностей: білінгвальну, екстралінгвістичну, перекладацьку, особистісну субкомпетентності й стратегічну надкомпетентність і здійснити теоретико-методологічний аналіз цих понять дослідження.

Порівняльний аналіз усного і письмового видів перекладу та розгляд особливостей різних видів усного перекладу дозволив зробити висновок, що усний переклад з аркуша – це переклад письмового ТО без його попереднього прочитання, під час якого механізм зорового сприйняття ТО синхронізується з усним оформленням ТП, він є самостійним видом усного перекладу і широко використовується на практиці.

3. Беручи до уваги швидкий розвиток міжнародних відносин, появу нових рамкових програм, які передбачають жваву співпрацю між Україною та іншими державами на міжнародному рівні, в якій майбутнім перекладачам відведено важливу роль, дослідили зміст професійної компетентності майбутніх перекладачів в усному двосторонньому перекладі з аркуша в науково-технічній сфері, і дійшли висновку, що найбільш актуальними науково-технічними галузями для здійснення УДПА є комп'ютерні технології та нанотехнології.

Виділено три фази, здійснення яких забезпечує успішне виконання процесу УДПА в науково-технічній сфері: сприйняття ТО, прийняття перекладацького рішення і оформлення ТП – кожній з яких притаманні свої знання, навички і вміння, що входять до складу білінгвальної, перекладацької, екстралінгвістичної, особистісної субкомпетентностей і стратегічної надкомпетентності. Для здійснення УДПА у майбутніх перекладачів

необхідно розвивати і вдосконалювати навички і вміння білінгвальної та перекладацької субкомпетентностей: читання (розширення вертикального і горизонтального поля зору, девербалізацію), говоріння (темп/швидкість мовлення), сегментації тексту оригіналу, синхронізації операцій, вірогіднісного прогнозування, переключення, виділення значеннєвих опорних пунктів повідомлення, застосування перекладацьких трансформацій; знання екстралінгвістичної субкомпетентності: надавати їм предметні знання (необхідну термінологію) в галузі комп'ютерних технологій та нанотехнологій; навички і вміння стратегічної надкомпетентності: реалізація стратегій перекладу.

4. Розроблено концепцію професійної підготовки майбутніх перекладачів до здійснення усного двостороннього перекладу з аркуша в науково-технічній сфері й обґрунтувати концептуальні засади професійної підготовки майбутніх перекладачів. Методологічною основою розробки педагогічної системи підготовки майбутніх перекладачів до здійснення УДПА в науково-технічній сфері визначено гармонійне, інтегроване поєднання взаємодоповнюючих і збагачуючих один одного підходів: 1) компетентністний (дав змогу визначити компонентний склад професійної компетентності майбутніх перекладачів); 2) лінгвістично-комунікативний (дозволяє дослідити фази здійснення УДПА, встановити критерії відбору й організації навчального матеріалу тощо); 3) когнітивно-діяльнісний (допомагає обрати майбутнім перекладачам власну траєкторію професійного розвитку, сприяє підвищенню стресостійкості, розвиває вміння роботи в команді в майбутніх перекладачів); 4) трансдисциплінарний (забезпечує знання, необхідні майбутнім перекладачам для здійснення УДПА в науково-технічній сфері); 5) інформаційно-комунікативний (забезпечує розвиток інформаційної культури).

5. Спроектвано модель підготовки майбутніх перекладачів до здійснення усного двостороннього науково-технічного перекладу з аркуша та схарактеризовано її компоненти: методологічно-цільовий, процесуально-змістовий і результативно-оцінний. Відповідно до трьох факторів (методичного, лінгвістичного і перекладознавчого) виділено принципи відбору текстів: принцип автентичності, професійної спрямованості й ситуативності, принцип інформаційної насиченості, принцип доступності, принцип ефективності, термінологічної насиченості, принцип кількісної достатності тощо. Поряд із вищезгаданими факторами визначено критерії відбору навчального матеріалу для формування професійної компетентності в УДПА в науково-технічній сфері: критерій частотності, критерій тематичності, критерій функціональності та інтеграційний критерій.

У процесі моделювання інформаційно-освітнього середовища професійної підготовки майбутніх перекладачів до здійснення усного двостороннього науково-технічного перекладу з аркуша було виділено й обґрунтовано спеціальні педагогічні умови з метою підвищення ефективності формування професійної компетентності в майбутніх перекладачів: 1) комплексне застосування комунікативних, когнітивних та метакогнітивних

стратегій; 2) пріоритетність комунікативних завдань із часовим обмеженням; 3) трансдисциплінарний характер; 4) використання автентичних навчально-інформаційних ресурсів; 5) спрямованість процесу фахової підготовки на усвідомлення майбутніми перекладачами перспектив професійної діяльності.

6. Розроблено педагогічну систему професійної підготовки майбутніх перекладачів до здійснення усного двостороннього перекладу з аркуша в науково-технічній сфері. Створена педагогічна система потребувала експериментальної перевірки її ефективності, що зумовило проведення педагогічного експерименту. Висунення загальної гіпотези про ефективність професійної підготовки майбутніх перекладачів до здійснення усного двостороннього перекладу з аркуша в науково-технічній сфері, за умови урахування компетентнісного, трансдисциплінарного, лінгвістично-комунікативного, інформаційно-комунікативного і когнітивно-діяльнісного підходів та урахування перекладознавчих (зміст поняття «переклад» та його ознаки), психологічних (перелік навичок та умінь цього виду перекладу), психолінгвістичних (зміст процесів цього виду перекладу), категорійних (систему понять, на якій ґрунтується відповідна сфера), лінгвістичних (особливості науково-технічних навчальних матеріалів й термінологічний корпус для позначення згаданих вище понять) та методичних (спецкурс, тренінги і способи контролю якості УДПА) чинників, дозволили перейти до експериментальної перевірки.

7. Було визначено критерії оцінювання рівня володіння майбутніми перекладачами білінгвальною, перекладацькою, екстралінгвістичною, особистісною субкомпетентностями та стратегічною надкомпетентністю в УДПА в науково-технічній сфері. Наприклад, такі показники як «правильність мовного оформлення»; «чіткість вимови»; «плавність та гнучкість мовлення» дозволяють визначити рівень володіння білінгвальною субкомпетентністю; «ступінь збереження головного змісту ТО в ТП» і «відсутність невмотивованих пауз» показують рівень сформованості перекладацької субкомпетентності в УДПА; «наявність предметних знань із комп'ютерних технологій та нанотехнологій» – в екстралінгвістичній субкомпетентності; «стресостійкість», «наявність уміння роботи в команді» – сформованість особистісної субкомпетентності; високий рівень сформованості всіх зазначених вище субкомпетентностей поряд із вміннями планування процесу перекладу, вміння оцінювання перекладу, вміння вирішення перекладацьких проблем визначають рівень сформованості стратегічної надкомпетентності.

8. Експериментально перевірено ефективність розробленого інформаційно-освітнього середовища професійної підготовки майбутніх перекладачів до здійснення усного двостороннього науково-технічного перекладу з аркуша і підтверджено педагогічну доцільність розроблених теоретичних і методичних засад дослідження. Аналіз результатів експерименту засвідчив, що рівень професійної компетентності майбутніх перекладачів підвищився.

Результати проведеного дослідження лягли в основу створення методичних рекомендацій щодо організації педагогічної підготовки майбутніх перекладачів в УДПА в науково-технічній сфері.

Проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів цієї багатогранної науково-педагогічної проблеми. Подальшого вивчення потребують питання, пов'язані з більш глибоким розумінням сутності стратегічної надкомпетентності майбутніх перекладачів, із дослідженням впливу трансдисциплінарного підходу на формування професійної компетентності з метою здійснення перекладу в науково-технічній сфері, а також критерії визначення рівня особистісної субкомпетентності.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці, в яких опубліковано основні наукові результати дисертації:

Монографія

1. Сімкова, І. (2018а). Формування в майбутніх перекладачів професійної компетентності в усному двосторонньому науково-технічному перекладі: монографія. К.: КПІ ім. Ігоря Сікорського. 260 с.

Посібник

2. Сімкова, І. (2018b). Усний двосторонній переклад з аркуша в науково-технічній сфері. Навчальний посібник. К.: КПІ ім. Ігоря Сікорського. 180 с.

Статті у наукових фахових виданнях України

3. Сімкова, І. (2013а). Особливості формування фахової компетенції в майбутніх перекладачів. *Науково-практичний журнал Південного науково-практичного центру НАПН України «Наука і освіта»*, Серія: Педагогіка і психологія. Вип. № 3/СХІІІ. 165–168.

4. Сімкова, І. (2013b). Цілі і зміст навчання усного перекладу з аркуша майбутніх філологів. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка*. № 21 (280). 129–133.

5. Сімкова, І. (2013c). Методичні основи навчання усного перекладу з аркуша майбутніх філологів. *Збірник статей «Проблеми сучасної педагогічної освіти»*, Серія Педагогіка і психологія. Вип. 39, Ч. 4. 209–214.

6. Сімкова, І. (2013d). Теоретичні передумови методики навчання усного перекладу з аркуша майбутніх філологів. *Збірник статей «Проблеми сучасної педагогічної освіти»*, Серія Педагогіка і психологія. Ч. 3, Вип. 41. 201–207.

7. Сімкова, І. (2013e). Відбір і організація матеріалу для навчання усного перекладу. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. Науковий журнал*. № 8 (34). 270–279.

8. Сімкова, І. (2014а). Сучасний стан навчання майбутніх бакалаврів-філологів усного двостороннього перекладу в науково-технічній сфері. *Педагогіка вищої та середньої школи (Збірник наукових праць)*. Вип. 42. 67–71.

9. Сімкова, І. (2015a). Теоретичні основи навчання майбутніх бакалаврів-філологів усного двостороннього перекладу в науково-технічній сфері. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. Науковий журнал*. № 4 (48). 364–370.
10. Сімкова, І. (2015b). Загальні передумови методики навчання майбутніх бакалаврів-філологів усного двостороннього перекладу в науково-технічній сфері. *Журнал «Вісник Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля»*, Серія: Педагогіка і психологія. Вип. 1(9). 269–274.
11. Сімкова, І. (2015c). Методика навчання абзацно-фразового перекладу та усного перекладу з аркуша. *Вісник Київського національного лінгвістичного університету. Серія: Педагогіка і психологія*. Вип. 24. 79–88.
12. Сімкова, І. (2016a). Професійні стандарти у галузі перекладу і освітні вимоги до його навчання. *Вісник Національного авіаційного університету*. Серія: Педагогіка. Психологія: зб. наук. праць. Вип. 1 (8). 115–119.
13. Сімкова, І. (2016b). Реалізація методики навчання майбутніх бакалаврів-філологів усного двостороннього перекладу у науково-технічній сфері. *Педагогічний альманах: збірник наукових праць. Херсон КВНЗ «Херсонська академія неперервної освіти»*. Вип. 30. 32–37.
14. Сімкова, І. (2016c). Особливості організації навчання усного перекладу з аркуша у науково-технічній сфері на рівні бакалавра. *Гуманітарний вісник ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди»*. Дод. 1 до Вип. 37, Том III (71). 252–260.
15. Сімкова, І. (2015d). Психолінгвістичні та психологічні основи розробки методики навчання усного перекладу з аркуша. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Іноземна філологія. Методика викладання іноземних мов»*. Вип. 82. Педагогічні науки. 40–46.
16. Сімкова, І. (2015e). Аналіз наявної методики навчання усного перекладу з аркуша у ВНЗ України та її відповідність міжнародним стандартам. *Вісник Національного авіаційного університету. Серія: Педагогіка. Психологія: зб. наук. пр.* Вип. 2 (7). 107–111.
17. Сімкова, І. (2017a). Експериментальна перевірка ефективності методики навчання майбутніх бакалаврів-філологів усного двостороннього перекладу у науково-технічній сфері на рівні бакалавра. *Гуманітарний вісник ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди»*. Вип. 37-1, Том V (73): Тематичний випуск «Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору». 254–262.
18. Сімкова, І. (2017b). Діагностика рівня фахової компетентності майбутніх бакалаврів-філологів в усному перекладі з аркуша. *Вісник Черкаського університету, Серія «Педагогічні науки»*. Вип. 10.2017. 113–118.
19. Simkova, I. (2017c). Professional standards in interpreting sphere and educational requirements to its training for future interpreters. *Збірник наукових*

праць «Викладання мов у вищих навчальних закладах освіти на сучасному етапі. Міжпредметні зв'язки». Вип. 31. 75–81.

20. Simkova, I. (2017d). The peculiarities in organization of bilateral sight translation training for future interpreters. *Наукові записи Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка*. Серія: Педагогіка. № 4. 111–119.

Статті у зарубіжних наукових виданнях

21. Simkova, I. (2014b). Current trends in methods of translation teaching of future philologists. *Transformation of approaches to education in Russia and CIS states*. Vol. 4, Stuttgart: ORT Publishing, 2014. 49–59.

22. Simkova, I. (2017e). Theoretical Aspects of Sight Translation Training in Scientific and Technical Fields. *MALTESAS Multi-Disciplinary Research Journal (MIRJO)*. Vol. 2. Issue. 3. 78–88.

23. Simkova, I. (2018c) The effect of transdisciplinary approach on the training of translators and interpreters. *World Science. Multidisciplinary Scientific Edition*. № 4 (32). Vol. 7. 16–20.

24. Simkova, I. (2018d) The role of continuing professional development in translators and interpreters' training. *Web of Scholar*. № 6(24). Vol. 1. 22–25.

25. Simkova, I. (2018e). The criteria for professional translators' competence assessment. *International Journal of Innovative Technologies in Social Science*. № 6(10), doi:1031435/rsglobal_ijitss/30082018/6103

Опубліковані праці, які додатково відображають наукові результати дисертації

26. Сімкова, І. (2012а). Сучасні підходи до підготовки майбутніх перекладачів до англomовного науково-технічного перекладу. *Наукові записки. Серія «Філологічна»*. Острого: Видавництво Національного університету «Острозька академія». Вип. 30. С. 285–288.

27. Сімкова, І. (2013f). Навчання усного перекладу майбутніх філологів з позицій міждисциплінарного підходу. *Вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут»*. Серія: Філологія. Педагогіка: Зб. н. праць. № 2. С. 83–90.

28. Сімкова, І. (2013g). Вимоги до фахової компетенції майбутніх перекладачів: європейський стандарт. *Международное сотрудничество в образовании в условиях глобализации*. Ч. 1. С. 273–276.

Опубліковані праці апробаційного характеру

29. Сімкова, І. (2012b). Сучасні вимоги до підготовки майбутніх філологів. Збірник матеріалів XVIII Міжнародної науково-практичної конференції «Україна в євроінтеграційних процесах». (с. 186–188). К.: КиМУ. Т.2. Вип. 21.

30. Сімкова, І. (2013h). Визначення цілей навчання перекладу майбутніх філологів. *Традиції та новації сучасної освіти в Україні*. (с. 28–30). Сімферополь: ДІАЙПІ.

31. Сімкова, І. (2015f). Особливості формування перекладацької компетентності. *Перспективныя научныя исследования*. (сс. 70–83). Софія: Бял ГРАД-БГ.
32. Сімкова, І. (2013i). Формування компетентності у майбутніх перекладачів. *Сучасні тенденції викладання іноземних мов у вищій школі: інтерактивні технології навчання*.(сс. 96–98). К.: НТУУ «КПІ».
33. Сімкова, І. (2013j). Аналіз традиційних підходів до навчання перекладу. *Сучасні підходи та інноваційні тенденції у викладанні іноземних мов*. (сс. 173–175). К.: НТУУ «КПІ».
34. Сімкова, І. (2013k). Основні складові інформаційно-технологічні компетенції майбутніх філологів. VIII Міжнародна науково-практична конференція «*Інформаційні технології в наукових дослідженнях і навчальному процесі*». (сс. 134–137). Луганськ, 12-14 листопада р.
35. Сімкова, І. (2012c). Роль професійних функцій в структурі компетентності майбутніх філологів. *Materialy IX mezinarodni vedecko-prakticka conference «Veda a vznik – 2012/2013»*. (сс. 86–88). Dil 20.
36. Сімкова, І. (2014c). Послідовність навчання різних видів усного перекладу філологів-бакалаврів. X Międzynarodowej naukowo-praktycznej konferencji «*Naukowa przestrzen Europy – 2014*». (сс. 54–57). Przemysl. Vol. 16.
37. Сімкова, І. (2014d). Особливості вибору предметного змісту для навчання усного перекладу з аркуша у науково-технічній сфері. IV Міжнародна науково-методична конференція «*Іншомовна освіта: у вищій технічній школі: методи, підходи, технології*». (сс. 109–111). К. : ЦУЛ.
38. Сімкова, І. (2014e). Проблеми професійного становлення майбутніх перекладачів. Міжнародна науково-практична конференція «Сучасна освіта: методологія, теорія, практика». (сс. 120–122). Київ.
39. Сімкова, І. (2015h). Особливості формування перекладацької компетентності. Матеріали за 11-а міжнародна научна практична конференція «*Бъдещите изследвания*». (сс. 27–29). Том 6.
40. Сімкова, І. (2014f). Навчання усного перекладу з аркуша як засобу міжкультурної комунікації у науково-технічній сфері. Всеукраїнська науково-практична конференція «*Нові концепції викладання іноземної мови у світлі сучасних вимог*». (сс. 105–106). Київ: НПУ імені М. П. Драгоманова.
41. Сімкова, І. (2015i). Інноваційний підхід до формування фахової компетентності у майбутніх перекладачів. Матеріали II міжнародної науково-практичної конференції «*Інноваційний розвиток вищої освіти: глобальний та національний виміри змін*». (сс. 43-45). Том. I. Суми. СумДПУ імені А. С. Макаренка.
42. Сімкова, І. (2015j). Навчання перекладу як особливого виду мовленнєвої діяльності. Матеріали III міжнародної науково-практичної конференції «*Сучасна освіта : методологія, теорія, практика*». (сс. 135–136). К.: НТУУ «КПІ».
43. Сімкова, І. (2015k). Роль зарубіжних стандартів у методиці навчання перекладу. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції

- «Україна і світ : діалог мов та культур». (сс. 638–639). 1-3 квітня 2015 р. К.: КНЛУ. 3
4
44. Сімкова, І. (2015l). Особливості науково-технічних текстів. Матеріали V міжнародної науково-практичної конференції «*Іншомовна освіта у вищій технічній школі : методи, підходи, технології*». (сс. 126–127). К.: НТУУ «КПІ». 5
6
7
8
45. Сімкова, І. (2016d). Різновиди вправ для навчання усного перекладу з аркуша. Матеріали IV міжнародної науково-практичної конференції «*Сучасна освіта: методологія, теорія, практика*». (сс. 99–100). К.: НТУУ «КПІ». 9
10
11
12
46. Сімкова, І. (2016e). Особливості перекладу термінів у науково-технічних текстах. Матеріали XI Міжнародної науково-практичної конференції «*Сучасні підходи та інноваційні тенденції у викладанні іноземних мов*». (сс. 104–106). К.: НТУУ «КПІ». 13
14
15
16
47. Сімкова, І. (2016f). Принципи відбору текстів для навчання науково-технічного перекладу. Матеріали за XII Міжнародна научна практична конференція «*Ключові въпроси в съвременната наука – 2016*». (сс. 36–38). Т. 9. 17
18
19
20
48. Сімкова, І. (2017f). Основні положення гіпотези для проведення методичного експерименту в навчанні УПА. Матеріали XII міжнародної науково-практичної конференції «*Сучасні підходи та інноваційні тенденції у викладанні іноземних мов*». (сс. 153–155). К.: НТУУ «КПІ». 21
22
23
24
49. Сімкова, І. (2017g). Сучасні підходи до навчання усного двостороннього перекладу з аркуша. *Нові концепції викладання у світлі інноваційних досягнень Європейської дидактики вищої школи*: матеріали Міжнародної науково-методичної конференції 30-31 жовтня 2017 року. (сс. 71–72). К.: НПУ імені М. П. Драгоманова. 25
26
27
28
29
50. Сімкова, І. (2017h). Новітні вимоги до підготовки майбутніх перекладачів *Актуальні проблеми іноземної філології та освітній соціокультурний процес*: матеріали III міжнародної науково-практичної конференції. (сс. 209–211). Тернопіль ТНПУ ім. Володимира Гнатюка. 30
31
32
33
51. Simkova, I. (2014g). General and specific theories of translation teaching. *Сучасні підходи та інноваційні тенденції у викладанні іноземних мов*: Матеріали IX Міжнародної науково-практичної конференції. 13–14 березня р. (сс. 132–135). К.: НТУУ «КПІ». 34
35
36
37
52. Simkova, I. (2013l). Peculiarities of technical translation teaching for future philologists. IX Міжнародная научная практична конференция «*Бъдещите изследования – 2013*», (сс. 32–34). София, 17-25 февруари. Т. 12. Педагогически науки. 38
39
40
41
53. Simkova, I. (2013m). The information technology competence forming of future philologists. *Сучасна освіта: методологія, теорія, практика*: Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, 18 квітня р. (сс. 147–150). К.: НТУУ «КПІ». 42
43
44
45
54. Simkova, I. (2013n). The aspects of translation competence forming of future philologists. Тези доповідей VII Міжнародної наукової конференції 46
47

- «Актуальні проблеми перекладознавства та методики навчання перекладу». 3
(сс. 141–143). Вінниця: Нова Книга. 4
55. Simkova, I. (2013o). Difficulties faced by interpreters during sight 5
translation. Міжнародна наукова конференція «Іншомовна освіта у вищій 6
технічній школі: методи, підходи, технології». 11 грудня р. (сс. 81– 83). 7
Київ. 8
56. Simkova, I. (2013p). How to train competitive philologists. Materialy 9
X Międzynarodowej naukowo-praktycznej konferencji «*Naukowa myśl 10*
informacyjnej powieki – 2013». Volume 12. (pp. 14–17). Pedagogiczne nauki: 11
Przemysl. Nauka I studia. 12
57. Simkova, I. (2014h). Benefits of existing theories in future philologists 13
training. X Международная научная практична конференция «*Бъдещите 14*
изследования – 2014», София, 17-25 февруари 2014. (сс.. 95–97). Т. 21. 15
Педагогически науки. 16
58. Simkova, I. (2014i). Information theory in sight interpretation teaching. 17
X Mezinárodní vědecko-praktická konference «*Věda a vznik – 2013/2014*». (ss. 40– 18
42). Praha, 27 prosince 2013 – 05 ledna. 19
59. Simkova, I. (2014j). The role of socio-cultural competence in sight 20
interpretation teaching. Materialy X Międzynarodowej naukowo-praktycznej 21
konferencji. *Kluczowe aspekty naukowej działalności – 2014*. Przemysl, 07-15 22
stycznia 2014 roku. (ss. 30–33). Volume 9. Pedagogiczne nauki. 23
60. Simkova, I. (2014k). General trends in effective translation and 24
interpreting training. *Формула компетентності перекладача*. Матеріали V 25
Міжнародної конференції. 26 березня 2014 р., (сс. 247–249). Київ. 26
61. Simkova, I. (2015m). The role foreign standards in sight translation 27
training. Materials of the XI International scientific and practical conference, 28
«*Areas of scientific thought*» – 2014/2015. Volume 11. Dec. 30, 2014 – Jan. 7, 29
2015. (pp. 14–17). Pedagogical sciences. Sheffield. Science and education LTD. 30
62. Simkova, I. (2015n). The requirements for sight translation training. 31
Materialy X Międzynarodowej naukowo-praktycznej konferencji. «*Kluczowe 32*
aspekty naukowej działalności – 2015». Volume 6. 7–15 stycznia 2015. (pp. 6–8). 33
Pedagogiczne nauki: Przemysl. Nauka I Studia. 34
63. Simkova, I. (2015o) The psycholinguistic nature of sight translation 35
training. Materials of XI Mezinárodní vědecko-praktická konference «*Moderní 36*
vymozenosti vedy – 2015». Díl 6. Pedagogika – 27.01.2015 – 05. 02 2015. (pp. 37
16– 19). Praha: Publishing House «Education and Science» s.r.o. 38
64. Simkova, I. (2014l). The fields of sight translation usage. Міжнародна 39
науково-практична конференція «*Зміст підготовки перекладачів та сучасні 40*
вимоги професії», 12 грудня 2014 р. (pp. 58–59). Дніпропетровськ: 41
Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля. 42
65. Simkova, I. (2015p). Skills developed during sight translation training. 43
Матеріали X міжнародної науково-практичної конференції «*Сучасні підходи 44*
та інноваційні тенденції у викладанні іноземних мов», 24 березня 2015р. (сс. 45
92–94). К.: ТОВ «ЦУЛ». 46
47
48

АНОТАЦІЯ

Сімкова І. О. Теорія і методика професійної підготовки майбутніх перекладачів до здійснення усного двостороннього науково-технічного перекладу. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. – Національний авіаційний університет. – Київ, 2018.

У дисертації здійснено дослідження проблеми професійної підготовки майбутніх перекладачів до здійснення усного двостороннього перекладу з аркуша (УДПА) у науково-технічній сфері.

Розроблена, теоретично обґрунтована і експериментально перевірена система професійної підготовки майбутніх перекладачів. Обґрунтовано над- і субкомпетентності, як складові професійної компетентності перекладача. Досліджено вплив соціально-філософських, психолінгвістичних, психолого-педагогічних, лінгвістичних та методичних основ на професійну підготовку перекладачів.

Створено модель педагогічної системи, яка складається з теоретико-цільового, методологічно-змістового та результативно-оцінного компонентів і об'єднує спеціальний курс для формування професійної компетентності перекладача в усному двосторонньому перекладі з аркуша в науково-технічній сфері, тренінги й вкршопи. Визначено педагогічні умови, що сприяють ефективній професійній підготовці майбутніх перекладачів до здійснення усного двостороннього науково-технічного перекладу з аркуша.

Ефективність педагогічної системи професійної підготовки метою якої є формування професійної компетентності перекладача в усному двосторонньому науково-технічному перекладі з аркуша перевірено в ході експериментального навчання. Сформульовано методичні рекомендації щодо організації педагогічної підготовки майбутніх перекладачів в УДПА в науково-технічній сфері.

Ключові слова: майбутні перекладачі, науково-технічна сфера, система професійної підготовки майбутніх перекладачів, усний двосторонній переклад з аркуша.

АННОТАЦИЯ

Симкова И. О. Теория и методика профессиональной подготовки будущих переводчиков к осуществлению устного двустороннего научно-технического перевода. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени доктора педагогических наук по специальности 13.00.04 – теория и методика профессионального образования. – Национальный авиационный университет. – Киев, 2018.

В диссертации представлено исследование проблемы профессиональной подготовки будущих переводчиков к осуществлению устного двустороннего перевода с листа (УДПсЛ) в научно-технической сфере.

Впервые обоснованы концептуальные основы профессиональной подготовки будущих переводчиков к осуществлению устного двустороннего перевода с листа в научно-технической сфере. В работе осуществлен системный анализ проблемы формирования профессиональной компетентности у будущих переводчиков в устном двустороннем научно-техническом переводе с листа на основе компетентностного, трансдисциплинарного, лингвистично-коммуникативного, информационно-коммуникативного и когнитивно-деятельностного подходов.

В диссертации определены и обоснованы роль и место устного двустороннего перевода с листа в научно-технической сфере в структуре профессиональной компетентности будущих переводчиков.

Разработана, теоретически обоснована и экспериментально проверена система профессиональной подготовки будущих переводчиков. Обоснованы над- и субкомпетентности, как составляющие профессиональной компетентности переводчика. Исследовано влияние социально-философских, психолингвистических, психолого-педагогических, лингвистических и методических основ на профессиональную подготовку переводчиков.

Создана модель педагогической системы, которая состоит из теоретико-целевого, методологически-содержательного и результативно-оценочного компонентов и объединяет специальный курс для формирования профессиональной компетентности переводчика в устном двустороннем переводе с листа в научно-технической сфере, тренинги и воркшопы. Определены педагогические условия, способствующие эффективной профессиональной подготовке будущих переводчиков к осуществлению устного двустороннего научно-технического перевода с листа.

Эффективность педагогической системы профессиональной подготовки, целью которой является формирование профессиональной компетентности переводчика в устном двустороннем научно-техническом переводе с листа, проверена в ходе экспериментального обучения. Сформулированы методические рекомендации по организации педагогической подготовки будущих переводчиков к осуществлению УДПсЛ в научно-технической сфере.

Ключевые слова: будущие переводчики, научно-техническая сфера, система профессиональной подготовки будущих переводчиков, устный двусторонний перевод с листа.

RESUME

Simkova I. O. Theory and methodology of future translators' professional training to perform bilateral interpreting in scientific and technical domains. – Manuscript.

Thesis for a Doctor Degree in Pedagogical Studies. Specialization 13.00.04 – Theory and Methodology of Professional Education. – National Aviation University, Ministry of Education and Science of Ukraine. – Kyiv, 2018.

The thesis deals with the problem of future translators' professional training to perform bilateral sight translation in scientific and technical domains.

The requirement for highly skilled professionals who possessed skills and abilities of bilateral translation/interpreting has been growing due to the development of international relations, the emergence of new framework programs aimed at active international cooperation in the field of science and technology. There are such examples as «Sustainable Development Program 2016-2030», The European Union Framework Program «Horizon 2020», etc.

It leads to an increase in the level of international cooperation between native and foreign scholars, an increase in the number of international conferences, forums, symposiums, etc., where bilateral translation/interpreting is used in the scientific and technical domains. However, the lack of a unified system of professional training for future translators/interpreters, which helps to implement the bilateral translation in general and the bilateral sight translation (which is commonly used in the scientific and technical domains), in particular, reduces the effectiveness of future translators/interpreters training and the performance of their professional duties as well. Therefore, taking into account the requirements for international cooperation in the field of science and technology, the special attention is paid to the research of future translators' professional training and the development of their professional competence in bilateral sight translation in scientific and technical domains at a high level.

The analysis of modern linguistic, psycholinguistic, translation and methodological studies deal with the development of future translators' professional competence in bilateral scientific and technical translation/interpreting has shown that the latter is researched insufficiently. The general recommendations in the scientific literature are not based on special studies, and therefore do not take into account the peculiarities of the translation/interpreting implementation, the list of necessary skills and abilities, its role and place in the development of translators' competence, and so on.

The research conception substantiates the theoretical and methodological principles of the system of future translators' training to perform the bilateral interpreting in scientific and technical domains. It contains of methodological, theoretical and methodic concepts.

In the manuscript the system of future translators' professional training has been developed. It has been theoretically substantiated and experimentally verified. Super- and subcompetences as the components of the professional competence of translator is considered. The influence of socio-philosophical, psycholinguistic, psycho-pedagogical, linguistic and methodical bases on the professional training of translators is investigated.

The scientific novelty of the obtained results is as follows:

for the first time the conceptual bases of future translators/interpreters' professional training to perform bilateral sight translation in the scientific and technical domains were substantiated; the problem deals with the development of future translators' professional competence in bilateral scientific and technical sight translation on the basis of competence, transdisciplinary, linguistic-communicative, informational-communicative and cognitive-activity approaches is analysed on the system level; the role and place of bilateral sight translation in the

scientific and technical domains in the structure of the translators' professional competence is determined and substantiated; the pedagogical conditions of the future translators/interpreters' effective training are substantiated; the pedagogical system of the future translators/interpreters' professional training to perform the sight translation in the scientific and technical domains has been developed and experimentally verified.

The content of the concepts of bilingual, translating, personal, extra-linguistic subcompetence and strategic supercompetence is specified.

It has been improved: the component structure of the translators' professional competence in bilateral sight translation in the scientific and technical domains; the psycholinguistic features of the bilateral sight translation process; a list of knowledge, skills and abilities necessary for the performance of bilateral translation in the scientific and technical domains; a list of psycholinguistic features in the process of bilateral sight translation; the linguistic features of scientific and technical texts in the chosen domains and principles of the materials selection; the principles of conceptual analysis, which help us selecting materials and terminology in the relevant domains.

It has got further development: a description of the current state of translators' professional training deals with the performance of bilateral sight translation in the scientific and technical domains; the definition of goals and contents of the development of translators' professional competence; the research of forms, methods and means of professional training aimed at effective development of translators' professional competence in bilateral sight translation in the scientific and technical domains.

The practical significance of the study is as follows: methodological support for the pedagogical system of the future translators' professional training to perform the bilateral sight translation in the scientific and technical domains is provided; the author's special course «Bilateral sight translation in the scientific and technical domains» is developed; the didactic and methodical support (bilateral sight translation in the scientific and technical domains syllabus for the Speciality 035 «Philology») is created; recommendations for teachers of translation practice is made; the training courses to develop the components of the translators' professional competence (personal and extra-linguistic subcompetence and strategic supercompetence) are elaborated; a diagnostic methodology to determine the level of future translators' readiness to perform the bilateral sight translation in the scientific and technical domains is developed.

Materials of the manuscript may be used to develop syllabi in professional training of the bilateral sight translation in other domains of scientific and technical discourse and for another pairs of languages involved in sight translation. It may be useful for lectures on translation studies and translation training methods studies. It may be of great interest for bachelors, masters, graduate students and PhDs, who deal with translation and interpreting.

Key words: bilateral sight translation, future translators/interpreters, model of the professional training system of the translators/interpreters, professional

training of translators, sign translation in scientific and technical domains,	3
translator's professional competence	4
	5
	6
	7
	8
	9
	10
	11
	12
	13
	14
	15
	16
	17
	18
	19
	20
	21
	22
	23
	24
	25
	26
	27
	28
	29
	30
	31
	32
	33
	34
	35
	36
	37
	38
	39
	40
	41
	42

Наукове видання

Сімкова Ірина Олегівна

**ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ
ПЕРЕКЛАДАЧІВ ДО ЗДІЙСНЕННЯ УСНОГО ДВОСТОРОННЬОГО
НАУКОВО-ТЕХНІЧНОГО ПЕРЕКЛАДУ**

13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук

Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»
Свідоцтво про державну реєстрацію: серія ДК № 5354 від 25.05.2017 р.
просп. Перемоги, 37,
м. Київ, 03056

Підп. до друку 19.09.2018. Формат 60x84 $\frac{1}{16}$ Папір офс. Гарнітура Times.
Спосіб друку – ризографічний. Ум. друк. арк. 1,9. Обл.-вид. арк. 2,09. Наклад 100 пр.
Зам. № 18-101

Видавництво «Політехніка» КПІ ім. Ігоря Сікорського
вул. Політехнічна, 14, корп.. 15
м. Київ, 03056
тел. (044) 204-81-78